

หอสมุดสถาบันราชภัฏมหาสารคาม

VAL 9127

วิทยาลัยเทคโนโลยี งามแก้ว

538

การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาป่าดงลำพัน
อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

นางสาวนงกัณฐ	แสนสุข
นางสาวภาวดี	แฝงจันดา
นางสาวศิริพร	ใจดี
นางสาวสุรัตน์ญา	แก้วจิตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

หอสมุดสถาบันราชภัฏมหาสารคาม
 วัชร.....
 วันลงทะเบียน.....-3.10.2547
 เลขทะเบียน..... 1.27896
 เลขเรียกหนังสือ..... 915.98 1976 2547

นางสาวนงกัณฐ แสนสุข

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย จากมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ปี พ.ศ. 2547

คณะวิทยาการจัดการ ได้พิจารณาวิจัยฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับไว้เป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาคามหลักสูตร ศิลปศาสตร์บัณฑิต ของสถาบันราชภัฏมหาสารคามได้

.....*กิตติพร*.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ชชรมน วงศ์คำ)

.....*ชย. อมร*.....คณบดีคณะวิทยาการจัดการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรพิมล เฉลิมมีประเสริฐ)

.....*นางสาวนงกัญญา แสนสุข*.....ผู้วิจัย
(นางสาวนงกัญญา แสนสุข)

.....*นางสาวภาวดี แผงจันดา*.....ผู้วิจัย
(นางสาวภาวดี แผงจันดา)

.....*นางสาวศิริพร ใจดี*.....ผู้วิจัย
(นางสาวศิริพร ใจดี)

.....*นางสาวสุรัตน์ญา ก้าวจิตร*.....ผู้วิจัย
(นางสาวสุรัตน์ญา ก้าวจิตร)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ชื่อโครงการวิจัย ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ; กรณีศึกษาป่าคุณลำพัน อำเภอนาเชือก
จังหวัดมหาสารคาม

ชื่อผู้วิจัย

1. นางสาวนงค์นุช แสนสุข
2. นางสาวภาวดี แผงจินดา
3. นางสาวศิริพร ใจดี
4. นางสาวสุรรัตน์ญา ก้ววิจิตร

ที่ปรึกษาโครงการ อาจารย์กชชมน วงศ์คำ

ประเภท/ สาขาที่ทำการวิจัย การวิจัยเชิงประยุกต์/ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ปีการศึกษาที่ได้รับทุน 2547

บทคัดย่อ

ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ;

กรณีศึกษาป่าคุณลำพัน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ; กรณีศึกษาป่าคุณลำพัน อำเภอ นาเชือก จังหวัด มหาสารคาม มีจุดมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาข้อมูลด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยว ตลอดจนความต้องการและแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่นั่น สามารถรองรับและจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวต่างๆแก่นักท่องเที่ยวได้มากน้อยเพียงใด วิธีการดำเนินการวิจัย การวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงประยุกต์ โดยใช้กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการสัมภาษณ์บุคคลากรและเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ป่าคุณลำพัน การออกแบบสอบถาม แบบเลือกตอบ และแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม จากการสุ่มตัวอย่างกลุ่มนักท่องเที่ยว ใช้มาตราส่วนประเมินค่า โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมทั้งเรียบเรียงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว

ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในป่าคุณลำพัน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ภายในจังหวัดมหาสารคาม วัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ช่วงที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาเที่ยว คือ ช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ และพื้นที่ป่าคุณลำพันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่รู้จักจากการบอกเล่าปากต่อปาก เฉพาะในหมู่บ้านรู้จัก แต่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าคุณลำพันยังพบปัญหาที่ควรปรับปรุง แก้ไขในส่วนต่างๆ หลาย ๆ ด้าน เช่นการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพื้นที่ป่าคุณลำพันและการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ

ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในป่าคุณลำพัน อำเภอ นาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในจังหวัดมหาสารคาม วัดดูประสงค์ของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ช่วงที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาเที่ยว คือ ช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ และพื้นที่ป่าคุณลำพันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่รู้จักจากการบอกเล่าปากต่อปาก เฉพาะในหมู่คนรู้จัก แต่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าคุณลำพันยังพบปัญหาที่ควรปรับปรุง แก้ไขในส่วนต่างๆ หลายๆ ด้าน เช่นการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพื้นที่ป่าคุณลำพันและการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ

ส่วนด้านความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการให้พัฒนาในด้านต่างๆของพื้นที่ป่าคุณลำพันคือ

- 1.ด้านการประชาสัมพันธ์ สถานที่ท่องเที่ยว ท่าเลที่ตั้ง ของพื้นที่ป่า กิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ และพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ที่สำรวจพบในป่าคุณลำพัน
 - 2.ด้านการเดินทาง ป้ายแสดงเส้นทาง แผนที่ ถนน ทางเดินภายในพื้นที่ป่าคุณลำพัน จัดทำป้ายแสดงเส้นทาง แผนที่ให้ชัด เงินเห็นได้ชัด ถนน ทางเดินภายในพื้นที่ป่าคุณลำพันทำให้แข็งแรง มั่นคงสะดวกในการเดิน
 - 3.ด้านที่พักอาศัย และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น บ้านพักให้เพียงพอและสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าคุณลำพัน ร้านอาหารให้มีความสะอาดและสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เพียงพอเช่นกัน ห้องน้ำควรสะอาดและเพียงพอ
 - 4.ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ คือ ต้องการให้มีการปลูกป่าเพิ่มเติม และมีการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ พันธุ์พืชต่างๆ ที่มีในป่าคุณลำพันซึ่งสำรวจพบในพื้นที่ป่าตลอดทั้งปี
- ดังนั้นเราทุกคนควรช่วยกันประชาสัมพันธ์ให้พื้นที่ป่าคุณลำพันให้เป็นที่รู้จักกันมากยิ่งขึ้น ตลอดจนการดูแลรักษาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ต่างๆ ให้คงอยู่เป็นระบบนิเวศทางธรรมชาติสืบไป

คำนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีแหล่งท่องเที่ยวสวยงามหลากหลายประเภท จุดเด่นของไทยที่เหนือกว่าประเทศอื่นในภูมิภาคเดียวกัน คือ ประชาชนมีอัธยาศัยใจคอดี มีการลงทุนของภาคเอกชนสูง และมีการบริการที่คุ้มค่า มีรัฐบาลระบอบประชาธิปไตยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยจุดแข็งเหล่านี้ประเทศไทยจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภททิวทัศน์ (sight seeing destination) และในขณะเดียวกันก็เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน(holiday destination) ได้ด้วย

และถ้าหากว่าแหล่งท่องเที่ยวไม่มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น ปัญหาการจราจรแออัดในเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานครและมีแนวโน้มว่าจะเกิดกับเมืองท่องเที่ยวเช่น เชียงใหม่อีกด้วย มีสาธารณูปโภคไม่เพียงพอ การคมนาคมไม่สะดวก ก็จะกลายเป็นจุดอ่อนของการท่องเที่ยวในประเทศไทยดังนั้นจึงควรศึกษาถึงศักยภาพการรองรับนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้นและสร้างสาธารณูปโภคให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวและไม่กระทบต่อทรัพยากรและสภาพแวดล้อมมากนัก การท่องเที่ยวเดิมเป็นโอกาสของคนกรุงฯแต่กำลังกลายเป็นโอกาสของคนในชนบทและคนในภาคเกษตรมากยิ่งขึ้น เพราะการท่องเที่ยวในชุมชน (community-based tourism) ได้เริ่มแผ่กระจายไปทั่วประเทศซึ่งสร้างโอกาสไม่เพียงแต่ในด้านการจ้างงานและรายได้เท่านั้นแต่การท่องเที่ยวยังสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้แก่ชุมชนชนบททั้งการเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเอง ภูมิปัญญาบรรพบุรุษไปจนถึงทักษะการจัดการท่องเที่ยว และยังเป็นโอกาสในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับนักท่องเที่ยวอีกด้วย

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ; กรณีศึกษาป่าดูลำพันเล่มนี้จะสามารถให้ความกระจ่างแก่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

นางสาวนงศ์นุช	แสนสุข
นางสาวภาวดี	แฝงจินดา
นางสาวศิริพร	ใจดี
นางสาวสุรัตน์ญา	แก้วจิตร

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

เนื้อเรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ค
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
บทที่ 2 บททวนวรรณกรรม	
2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
บทที่ 3 ระเบียบวิจัย	
3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	42
3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	43
3.3 สมมุติฐาน	43
3.4 การสร้างเครื่องมือวัด	43
3.5 ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	44
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	44
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	47
ตอนที่ 2 พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว ที่มาเที่ยวป่าควนลำพัน	51
ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อป่าควนลำพัน	55
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ	56
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	
5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	58
5.2 วิธีดำเนินการวิจัย	58
5.3 สรุปผลการวิจัย	60
5.4 อภิปรายผล	65

สารบัญ (ต่อ)

เนื้อเรื่อง

หน้า

บรรณานุกรม

ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ภาคผนวก ข โครงการวิจัย

ภาคผนวก ค ตัวอย่างพันธุ์ และพันธุ์สัตว์ที่สำรวจพบในพื้นที่ป่าคุณลำพัน

ภาคผนวก ง ภาพประกอบโครงการวิจัย

ประวัติผู้วิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้เจริญเฟื่องฟูรุดหน้ามาตามลำดับ เป็นผลให้เกิดรายได้หมุนเวียนมีมูลค่านับแสนล้านบาท ซึ่งส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ แต่ในด้านตรงกันข้าม การเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกลับทำให้สภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว และภาพพจน์ของการท่องเที่ยวลดถอยลง การจัดการท่องเที่ยวโดยทั่วไปมักประสบปัญหาที่สวนทางกันระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม

การพัฒนาการท่องเที่ยวในทิศทางที่ประสานการพัฒนาด้วยการอนุรักษ์นั้น ได้มีความพยายามมาโดยตลอด ด้วยการวางกลยุทธ์ในการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาที่ดำเนินการอย่างรอบคอบ ตรงตามหลักวิชาการและความต้องการของประเทศในการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์และกระแสของชาวโลกที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงก่อให้เกิดกระแสที่สำคัญต่อการท่องเที่ยว 3 ด้าน คือ

1. กระแสความต้องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
2. กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวในการศึกษาเรียนรู้สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
3. กระแสความต้องการพัฒนาคน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากพลัง 3 กระแสนี้จึงทำให้เกิดแนวคิดการพัฒนาในรูปแบบการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่ป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และเพื่อรักษาระบบนิเวศของธรรมชาติ นั่นคือ Green Tourism หรือ Ecotourism ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีกรอบและโครงสร้างเล็กๆ รวมกันแล้วนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนได้ (All tourism should be sustainable tourism : Dowling, 1995) นักวิชาการจากสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคพื้นแปซิฟิก (PATA) องค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO) และนักวิชาการในอุตสาหกรรมทั้งจาก ยุโรป สหรัฐอเมริกา ต่างให้คำจำกัดความของ Ecotourism บนพื้นฐานองค์ประกอบว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ (Environmental education-based tourism) โดยประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการ (Community based participation) ร่วมคิดดำเนินการได้รับผลประโยชน์ และบำรุงรักษา เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพและประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Conservation Tourism) ที่หมายถึงรูปแบบของการท่องเที่ยวเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นการจัดการการท่องเที่ยวที่รักษาคุณภาพทั้งการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural-based tourism) และแหล่งวัฒนธรรม (Cultural-based tourism) อันจะนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable tourism) ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาดสามารถรักษาเอกลักษณ์ความเป็นธรรมชาติไว้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุดและใช้ประโยชน์ได้ตลอดกาลยาวนานที่สุด โดยมีกิจกรรมเชิงนิเวศในแหล่งธรรมชาติศึกษาพันธุ์พืช ส่องสัตว์ คุนุก คุนแมลง คุนผีเสื้อ หรือกิจกรรมกึ่งนิเวศ เช่น ถ่ายรูป บันทึกภาพ บันทึกเสียง รวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวธรรมชาติหรือวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ดังเช่น พื้นที่ป่าดงลำพัน ซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ลักษณะป่าเป็นป่าพรุ กลางป่ามีแอ่งน้ำขนาดใหญ่ มีน้ำซึมจากใต้ดิน ไหลออกมาตลอดเวลาชาวบ้านเรียกว่า น้ำดงในป่ามีต้นไม้หายาก มีพืชสมุนไพรหลายชนิด โดยเฉพาะต้นรูปถั่วชาวบ้านเรียกว่าต้นลำพันดังนั้นจึงเรียกรวมกันว่าป่าดงลำพันซึ่งชาวบ้านได้ร่วมมือกันอนุรักษ์ป่าแห่งนี้จนได้รับการประกาศให้เป็นพื้นที่การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นแหล่งอาศัยของปูทูลกระหม่อม ปูน้ำจืดหายากชนิดหนึ่งของโลก มีสีสวยงามหลากสี ได้แก่ สีม่วง สีเหลือง สีชมพู สีขาวสลับกัน สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ทรงพระราชทานชื่อว่า “ปูทูลกระหม่อม”

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะทำการศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ; กรณีศึกษาพื้นที่ป่าดงลำพัน เพื่อทราบถึงความสามารถด้านการรองรับนักท่องเที่ยว การอำนวยความสะดวก การบริการ สาธารณูปโภคต่างๆ ปัญหาและอุปสรรค รวมถึงแนวทางในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไปได้

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อทราบถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการในป่าดงลำพัน
2. เพื่อทราบถึงปัจจัยและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการในพื้นที่ป่าดงลำพัน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการในพื้นที่ป่าดงลำพัน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
4. เพื่อทราบถึงแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าดงลำพัน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวนักที่มาใช้บริการในพื้นที่ป่าดูลำพัน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
2. ได้ทราบถึงปัจจัยและความต้องการของนักท่องเที่ยวนักที่มาใช้บริการในพื้นที่ป่าดูลำพัน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
3. ได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวนักที่มาใช้บริการในพื้นที่ป่าดูลำพัน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

นิยามศัพท์เฉพาะ

นักท่องเที่ยว หมายถึง บุคคลที่เดินทางออกจากที่หนึ่งเพื่อไปพักผ่อนหย่อนใจ หรือ แสวงหาความรู้

ความต้องการ หมายถึง ความมุ่งหวัง หรือความประสงค์ที่มีต่อการท่องเที่ยว
ทัศนคติ หมายถึง ผลกระทบของการที่ก่อให้เกิดสภาพจิตใจ อารมณ์ การยอมรับ และ ปัญหา การหยั่งรู้

ความนิยม หมายถึง ความชื่นชอบ ขอมรับนับถือ ชื่นชมยินดี

ความประทับใจ หมายถึง ดึงดูดจิตใจ ฝังอยู่ในใจ

ปัญหา หมายถึง ข้อสงสัย ข้อที่ต้องพิจารณาแก้ไข

อุปสรรค หมายถึง เครื่องขัดข้อง ความขัดข้อง เครื่องขัดขวาง

ศักยภาพ หมายถึง ภาระแฝง อำนาจหรือคุณสมบัติที่แฝงอยู่ในสิ่งต่างๆ อาจทำให้พัฒนา หรือทำให้ปรากฏเป็นที่ประจักษ์ได้

พัฒนา หมายถึง ทำให้เจริญ

ดุน ดุนเป็นภาษาอีสานหมายถึง ลักษณะของน้ำที่คั้นขึ้นมา

ลำพัน หมายถึง ชื่อต้นไม้ที่ชาวอีสานเรียกแทนต้นรูปฤๅษี(ต้นลำพัน)

ป่าดุนลำพัน หมายถึง ป่าที่มีน้ำคั้นขึ้นมาและมีต้นรูปฤๅษี ,ชื่อเขตรักษาพันธุ์สัตว์

ป่าดุนลำพัน

ประชาสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อสื่อสารเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันถูกต้องต่อกัน

ประสาน หมายถึง ทำให้เข้าสนิทกัน เชื่อม

ข้อมูล หมายถึง รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องราวที่เราต้องศึกษา

องค์กร หมายถึง ส่วนประกอบย่อยของหน่วยงานใหญ่ทำหน้าที่สัมพันธ์กัน หรือขึ้นต่อกันและกัน

เผยแพร่ หมายถึง โฆษณาให้แพร่หลาย ขยายออกไป

บทที่ 2

บทบททวนวรรณกรรม

2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวไว้ 5 ประเภทคือ

1. ส่งเสริมการท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ตลอดจนการประกอบอาชีพของคนไทยในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
2. เผยแพร่ประเทศไทยในด้านความงามของธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา และวิวัฒนาการของเทคโนโลยี ตลอดจนกิจการอย่างอื่น อันจะเป็นการชักจูงให้มีการเดินทางท่องเที่ยว
3. อำนวยความสะดวก และความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
4. ส่งเสริมความเข้าใจอันดี และความเป็นไมตรีระหว่างประเทศโดยอาศัยการท่องเที่ยว
5. ริเริ่มให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยว และเพื่อพัฒนาปัจจัยพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2539 : 48-49)

นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ตั้งหน่วยงานตำรวจท่องเที่ยวขึ้น ในวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2525 และยกฐานะขึ้นใหม่ในวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2534 เป็นกองบังคับการท่องเที่ยวซึ่งไปกว่านั้นหน่วยงานรัฐบาลที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวได้เสนอให้มี ตราพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยว และ มัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 ขึ้นเพื่อมุ่งให้ความคุ้มครองนักท่องเที่ยว ที่ใช้บริการการท่องเที่ยว รวมทั้งจัดระเบียบกิจกรรมนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ด้วย เป็นผลให้มีการก่อตั้งสำนักทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ขึ้น เพื่อทำหน้าที่ในการส่งเสริม กำกับ ดูแลการประกอบธุรกิจนำเที่ยว และอาชีพมัคคุเทศก์ให้เป็นระเบียบและได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด

การพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศไทย

ในภาวะโลกปัจจุบันผู้คนหันมาสนใจการท่องเที่ยวมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวในประเทศของตนเอง (Domestic Tour) การท่องเที่ยวออกประเทศ (Outbound Tour) หรือการท่องเที่ยวในประเทศ (Inbound Tour) โดยทุกประเทศมีจุดมุ่งหมายของการท่องเที่ยวเหมือนกันหมด คือ ต้องการหารายได้เข้าประเทศ และส่งเสริมให้ประเทศของตนเป็นที่รู้จักมากขึ้น

สำหรับประเทศไทย การท่องเที่ยวได้พัฒนาขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2467 โดยมีการจัดการแผนกโฆษณาขึ้นในกิจการรถไฟ เพื่อทำหน้าที่รองรับและให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย ต่อมาในปี พ.ศ. 2479 ได้มีการจัดตั้งแผนกส่งเสริมการพาณิชย์ และการท่องเที่ยวขึ้นในกระทรวงเศรษฐกิจเพื่อรองรับงานด้านการรองรับงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวมาจากการรถไฟ แต่เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้กิจการดังกล่าวสิ้นสุดไปในปี พ.ศ. 2492 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้จัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้น ขึ้นตรงกับกรมโฆษณาการหรือกรมประชาสัมพันธ์ในปัจจุบัน และต่อรัฐบาลได้เริ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้นอย่างจริงจังสมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยได้จัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือ อ.ส.ท. ขึ้นในปี พ.ศ. 2502 และเปลี่ยนชื่อเป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือ ททท. ในปี พ.ศ. 2522 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยพยายามที่จะส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น จะเห็นได้จากการทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยมากขึ้น ซึ่งเริ่มปรากฏรวมอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2534) โดยกำหนดการบำรุงรักษา และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแนวทางการบริการท่องเที่ยว และแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยว ต่อมาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) และฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแต่ละฉบับจะมุ่งเน้นนโยบายตามหลักดังนี้

1. ส่งเสริมชักจูงให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางมาสู่ประเทศไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเข้ามาเพิ่มทุนเศรษฐกิจส่วนรวม
2. ขยายแหล่งท่องเที่ยวให้กระจายไปในท้องถิ่น เพื่อเป็นการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวให้ทั่วถึงประชาชนในทุกภูมิภาค ในประเทศไทยแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเพณี และชุมชนดั้งเดิมของไทย แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้มีกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย เช่น ในเชียงใหม่ เชียงราย ภูเก็ต นักท่องเที่ยวต่างชาติจะรู้จักเพราะมีอยู่ในแผนที่สำนักท่องเที่ยวของโลกแล้วและกลายเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวมวลชน
3. อนุรักษ์ และฟื้นฟูสมบัติวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยไว้ให้ดีที่สุด จะเห็นได้จากรัฐบาลไทยใช้ความพยายามอย่างมากที่จะบำรุงรักษา บูรณะแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และพยายามคัดถนนและเส้นทางที่จะให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปถึงแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น ได้สะดวก มีการเปิดแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

พิพิธภัณฑ์ต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าชม บางแห่งเป็นสถานที่สำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติทางด้านเทศกาลต่างๆที่มีอยู่ประจำท้องถิ่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมมือกับกรมศิลปากร และชาวบ้านในชุมชนโบราณต่างๆ จึงได้ทำการอนุรักษ์สืบทอดประเพณี และวัฒนธรรมต่างๆ ของท้องถิ่น และปรับปรุงให้เข้ายุคสมัยเพื่อเป็นจุดขายให้กับนักท่องเที่ยว

4. พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานดี เพื่อสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนให้มากขึ้น

5. สร้างกำลังคนที่เป็นคนไทยเข้าทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมากที่สุด จะเห็นได้จากรัฐบาล และสถาบันการศึกษาต่างๆ ได้ผลิตนักศึกษาในสาขาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจำนวนมากขึ้น เพื่อให้เพียงพอกับการนำไปใช้ในหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และได้มีการอบรมบุคลากรประจำการเพื่อให้มีความรู้ และทักษะดีขึ้น และอยู่ในระดับมาตรฐานสากล

ตั้งแต่ พ.ศ.2530 จนถึงปัจจุบัน รัฐบาลได้มีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจังเห็นได้จากปี พ.ศ.2530 รัฐบาลได้กำหนดเป็นปีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทำให้สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวดีขึ้นอย่างมาก ซึ่งเป็นผลมาจากทุกๆฝ่ายให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีจะให้บริการที่ดีเลิศกับนักท่องเที่ยว ทำให้อัตราการขยายตัวการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกๆปี จนปี พ.ศ.2541 รัฐบาลได้ประกาศให้ปี พ.ศ.2541-2542 เป็นปีการท่องเที่ยวอีกครั้งโดยใช้คำขวัญว่า ปีท่องเที่ยวไทย 2541-2542 (Amazing Thailand 1998-1999) โดยมีหลักการและเหตุผลเพื่อการเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 13 และวโรกาสพระชนมายุครบ 6 รอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในปี พ.ศ.2542 นอกจากนี้ยังตั้งการยกระดับคุณภาพของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทยในด้านภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ คู่คุณค่าแก่การท่องเที่ยว

นโยบายตามแผนของ ททท. ในปี 2541-2542 (ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9) ประกาศไว้ดังนี้

ข้อที่ 1 ส่งเสริมการอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม และทรัพยากรการท่องเที่ยวควบคู่กับสิ่งแวดล้อมคำนึงถึงคุณภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ และมรดกธรรมชาติสืบไป

ข้อที่ 2 ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และเอกชน รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่นเข้ามา มีบทบาทร่วมกัน ป้องกัน แก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวให้มีคุณค่าดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

ข้อที่ 5 ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรในชาติให้เป็นนักท่องเที่ยว และเป็นเจ้าบ้านที่ดี

ข้อที่ 8 ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

นโยบายของ ททท. ต่อการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามแผนฯ 9 สอดคล้องกับ การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) อันหมายถึงการพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคม ที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในปัจจุบัน ซึ่งไม่ทำให้เกิดผลเสียต่อโอกาส ของการพัฒนาของคนรุ่นหลัง โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เดิมอย่างชาญฉลาด ต้องเกิดผล กระทบน้อยที่สุด ขณะเดียวกันคุณภาพสิ่งแวดล้อมต้องดีขึ้น แม้ว่าจะมีประชาชนเพิ่มขึ้นก็ตาม

การพัฒนาอย่างยั่งยืนนี้เป็นแผนแม่บทหนึ่งของโลก คือ แผนปฏิบัติการ 21 หรือ Agenda 21 เป็นการดำเนินงานที่จะทำให้เกิด การพัฒนาอย่างยั่งยืนระหว่างการบริโภค ประชากรและความ สามารถในการรองรับของโลกต่อการคำนวณสิ่งมีชีวิต (Earth ,s life Supporting cappacity)รวมถึงการ พัฒนาเทคโนโลยีและเทคนิคต่างๆ ที่จะตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ขณะเดียวกันนั้นมีการ จัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างระมัดระวัง (แผนปฏิบัติการ 21 นี้ เป็นพันธกรณี ที่รัฐบาลจาก 179 ประเทศลงนามการยอมรับจากการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและพัฒนา Earth Summit ที่เมือง ริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อเดือน มิถุนายน 2535)

ททท. มีเป้าหมายการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศสูงสุดเป็นการพัฒนาการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (SUSTAINABLE TOURISM DEVELOPMENT) หมายถึง การบริหารจัดการ ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียภาพโดย การใช้ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมอันมีคุณค่าอย่างรอบรอบและชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ ดั้งเดิมไว้ ในระยะยาวนานที่สุด เกิดปัญหาและผลกระทบน้อยที่สุด ขณะเดียวกัน คุณภาพของ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ดีจะต้องดีขึ้นแม้ว่ามีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นก็ตาม

วิสัยทัศน์/การตั้งวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ของ ททท.

- มุ่งแสวงหาความเป็นเลิศตลอดเวลา
- มีการดำเนินการด้านตลาดที่ดีที่สุด
- มีการประสานความร่วมมือที่ดีในหมู่ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว
- มุ่งเน้นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
- ประสานความร่วมมือในภูมิภาคทางด้านการท่องเที่ยว
- การใช้และการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆบนพื้นฐานความคิด ของการอนุรักษ์
- การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- เป็นตลาดที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพสูง และมีการบริการนักท่องเที่ยวที่ยอดเยี่ยม
- ปรับปรุงและดำรงรักษาทรัพยากรหรือแหล่งท่องเที่ยว
- การลงทุนและฝึกอบรมบุคลากรใน ททท. อย่างต่อเนื่อง

บทบาทของภาครัฐและเอกชนที่มีต่อการท่องเที่ยว

บทบาทของรัฐบาล

บทบาทของรัฐบาลที่มีต่อการท่องเที่ยวเริ่มต้นครั้งแรกจากพระราชดำริของพระเจ้าอยู่หัวบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ครั้งยังทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการรถไฟ พระองค์ทรงสนพระทัยเรื่องการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ถึงส่งเรื่องราวเกี่ยวกับเมืองไทยไปเผยแพร่ในสหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ. 2467 เริ่มมีการจัดแผนกโฆษณาเผยแพร่ประเทศไทยให้เป็นการรู้จักของชาวต่างประเทศ ต่อมาในปี พ.ศ. 2479 การส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการ เมื่อกระทรวงพาณิชย์และคมนาคมได้เสนอโครงการการบำรุงอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อคณะรัฐมนตรี โดยมีแผนงาน และวัตถุประสงค์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโฆษณาชักชวนนักกิจการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เติบโตขึ้น มาอยู่กับกรมโฆษณาการ สำนักนายกรัฐมนตรี เรียกว่าสำนักส่งเสริมการท่องเที่ยว

ในปี 2502 ขณะที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้จัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว (อ.ส.ท.) ขึ้นเป็นหน่วยงานอิสระในปี 2506 มีราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว (ฉบับที่ 2) กำหนดให้ อ.ส.ท. มีตราเป็นรูปพระปรมาภิไธยของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และเบื้องล่างมีอักษรว่า "TOURIST ORGANIZATION THAILAND" ต่อมาการท่องเที่ยวได้ขยายตัวขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งปัจจุบันได้ชื่อว่า การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า TOURISM AUTHORITY OF THAILAND (TAT)

บทบาทของเอกชนในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว

นับตั้งแต่ก่อตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้นตามพระราชกฤษฎีกา องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2502 จนถึงปัจจุบัน ภาครัฐ และภาคเอกชนก็ได้ให้ความร่วมมือกันมาโดยตลอด โดยในภาครัฐได้มีการลงทุนพัฒนาปัจจัยพื้นฐานที่เป็นบริการสาธารณะในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา โทรเลข โทรศัพท์ การไปรษณีย์ และบริการอื่นๆ ที่เป็น เช่น การปรับปรุงและขยายสนามบินให้ได้มาตรฐานสากล เพื่ออำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวด้านอื่นๆ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก พาหนะนำเที่ยว สถานบันเทิงต่างๆ ทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศไทยในสัดส่วนที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี

ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยยังเป็นประเทศที่นักท่องเที่ยวระหว่างชาติไม่แวะพัก เพราะมีที่พักน้อย ที่โรงแรมระดับสากลไม่กี่แห่ง รัฐบาลในสมัยนั้น โดยองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ได้ให้การสนับสนุนภาคเอกชนใน

การลงทุนสร้างโรงแรมและธุรกิจการท่องเที่ยวด้วยการลดภาษีสินค้าบางชนิดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อจูงใจให้ภาคเอกชนสนใจเข้ามาส่งเสริมการลงทุน

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

1) สิ่งอำนวยความสะดวกประเภทอาคาร

ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องของแสงสว่างการถ่ายเทอากาศทิศทางลม และความผสมกลมกลืนกับสภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว

2) ระบบคมนาคมและการหมุนเวียนภายในแหล่งท่องเที่ยว

ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องของการคมนาคมทางเลือก เช่น ทางจักรยาน ทางเดินเท้า ทางขี่ม้าควบคู่กับระบบถนน/ลานจอดรถที่เป็นมาตรฐาน และระบบป้าย/สัญลักษณ์ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับทิศทางและที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจน

3) ระบบสาธารณูปโภค

เน้นระบบที่ใช้พลังงานอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ อนุรักษ์น้ำ กำจัดน้ำเสียและของเสียอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการมีผู้นำของเก่ากลับมาใช้ใหม่

4) การออกแบบโดยภาพรวม

ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนาทั้งในและนอกแหล่งท่องเที่ยว และให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อผู้ใช้ประโยชน์สิ่งอำนวยความสะดวกอย่างต่อเนื่อง

คู่มือการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว

คู่มือการบริหารและการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์กร บริหารส่วนตำบล (อบต.) และสภาตำบล (สต.) ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้กำหนดขั้นตอนการจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ ๑ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการเข้าถึงและระบบการสัญจร

- ถนน

- ที่จอดรถ

- ทางเดินเท้า

- ทางรถจักรยานและที่จอดรถจักรยาน

- เส้นทางเดินป่า

- ทางขี่ม้าขี่ช้าง

- ท่าเรือหรือแพ

ประเภทที่๒ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านอาคารและสิ่งปลูกสร้าง

- ผู้ขายบัตร
- สำนักงาน
- ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
- ที่พักนักท่องเที่ยว
- ห้องสุขา
- ศาลาที่พัก
- ร้านค้า ร้านอาหาร
- บ้านพักพนักงาน

ประเภทที่๓ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านสิ่งประกอบบริเวณ

- ผู้ชมทางม้า
- ป้ายและสื่อความหมาย
- ลานกิจกรรม
- สวนหย่อม
- ม้านั่ง โต๊ะ เก้าอี้
- ระบบน้ำใช้
- ระบบแสงสว่าง
- ระบบกำจัดของเสีย และน้ำเสีย
- ระบบกำจัดขยะมูลฝอย
- รั้ว/กำแพง
- สะพาน ขึ้นบันได

แนวทางการพัฒนาอุทยานแห่งชาติและเขตสงวนเพื่อการท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนาอุทยานแห่งชาติและเขตสงวนเพื่อการท่องเที่ยว ถอดความจาก

Guideline : Development of National Park and Protected Areas for Tourism ซึ่งจัดทำโดย The World Tourism Organization (WTO), The United Nations Environment Programme (UNEP) และ The International Union for the Conservation of the Nature and Natural Resources (IUCN) เพื่อกำจัดแนวทางการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับอุทยานแห่งชาติ สรุปได้ดังนี้

- 1) สิ่งก่อสร้างโดยมนุษย์จะต้องรบกวนระบบนิเวศทางธรรมชาติให้น้อยที่สุด

2) สิ่งก่อสร้างจะต้องเรียบง่ายที่สุด ไม่บังคับความงามทางธรรมชาติ ควรจะสร้างจากวัสดุที่มาจากธรรมชาติและออกแบบให้กลมกลืนกับสภาพทางท้องถิ่น

3) การก่อสร้างอาคารบนพื้นที่ที่เหมาะสมขึ้นอยู่กับพิจารณาหน้าที่ของอาคารนั้นๆ ไม่ควรพิจารณาแค่นโยบายเพียงอย่างเดียว

4) ก่อนที่จะสร้างอาคารควรคำนึงถึงวิธีที่นักท่องเที่ยวจะสามารถเดินทางไปยังอาคารนั้นๆ ได้ สิ่งอำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยวควรจะแยกออกมาจากที่ทำการ อาจจะมีการใช้ถนนเชื่อมโยงต่อแต่ละอาคารเป็นวงจร และให้มีที่จอดรถเพียงด้านเดียว ในศูนย์ข้อมูลที่จัดนิทรรศการควรจัดลำดับทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเป็นเส้นทางเดียวกันจนถึงทางออก

5) ควรมีการใช้ความสัมพันธ์ในระบบนิเวศ "Ecotechniques" เพื่อส่งเสริมการวางแผนทางกายภาพในการออกแบบและการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น การใช้ระบบพลังงานแสงอาทิตย์ การเก็บสำรองน้ำฝน เป็นต้น

6) การออกแบบศูนย์ Ecotourism ควรให้มีกระท่อม ทางเดินธรรมชาติ ป้ายสื่อความหมาย หอสังเกตการณ์ ควรมีระบบเก็บสำรองพลังงาน และส่วนที่พักอาศัยของเจ้าหน้าที่อุทยานและนักวิจัย

7) ที่พักสำหรับนักนิยชมธรรมชาติควรจะมีควมเรียบง่าย สะอาด แต่สะดวกสบายข้อนี้ทำให้ Ecotourism ได้เปรียบการท่องเที่ยวอื่นๆ เนื่องจากค่าที่พักในศูนย์ Ecotourism จะต่ำกว่าประมาณ 4-5 เท่า นักนิยชมธรรมชาติชอบที่จะแสวงหาสถานที่แปลกๆ และมีความงดงามตามธรรมชาติมากกว่า ป่าคอนกรีตและความหรูหราฟุ่มเฟือยในเมืองกรุง

8) ถนน ทางเดิน ควรให้มีลักษณะตามธรรมชาติ แวดล้อมด้วยต้นไม้และเนินเขา เป็นต้น ควรออกแบบให้เป็นไปตามสภาพภูมิประเทศมากกว่าที่จะตัดผ่านภูเขาหรือสิ่งกีดขวางอื่นๆ และควรออกแบบเพื่อให้อำนวยความสะดวกพิงทลาย จึงควรมีระบบการระบายน้ำที่ดี

9) แม้ว่าถนนจะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าไปดูสัตว์ได้ใกล้ แต่ควรหลีกเลี่ยงพื้นที่บางแห่ง เช่น แหล่งผสมพันธุ์นก

นอกเหนือจากแนวทางเหล่านี้แล้วยังมีแนวทางที่จะช่วยให้ในการประเมินความเหมาะสมและการประเมินการพัฒนาพื้นที่ ดังนี้

- 1) ทุกสิ่งทุกอย่างจะต้องมีจุดหมาย
- 2) ออกแบบเพื่อนักท่องเที่ยว แม้ว่าจะมีขีดจำกัด แต่มีความปลอดภัย และสะดวกสบาย
- 3) ออกแบบโดยคำนึงถึงข้อจำกัดของทรัพยากร โดยเฉพาะขีดความสามารถของสภาพแวดล้อม และผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น
- 4) รูปแบบและหน้าที่ที่น่าสนใจ มีความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ มนุษย์ และสิ่งแวดล้อม

5)คำนึงถึงความต้องการด้านเทคนิค

6)ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย

7)สำรวจแนวทางในการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในระยะยาว

8)หากมีงบประมาณจำกัด ให้เริ่มก่อสร้างจากสิ่งก่อสร้างง่ายๆ จากวัสดุธรรมชาติ เช่น ไม้ ไม้แฝก ก่อน แล้วค่อยก่อสร้างอาคารถาวรภายหลัง

กรอบของสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าว สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในกรอบของสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ สำหรับมุมมองด้านการจัดการพื้นที่อาจจำแนกได้เป็น 4 กลุ่มดังนี้

1)สิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดสร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยว และกิจกรรมของมนุษย์ที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติ

2)สิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดสร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือสื่อความหมายที่ให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ และความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยวในการศึกษาธรรมชาติ

3)สิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดสร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวก/เพิ่มความสะดวกในการประกอบกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวในรูปแบบที่เรียบง่าย กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติ

4)สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่

สิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญเป็นอันดับต้นๆ ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อป้องกันรักษาธรรมชาติ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการเรียนรู้และศึกษาธรรมชาติ ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อความสะดวกสบายและสิ่งอำนวยความสะดวกของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่จะมีความสำคัญในอันดับรองลงมา อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวเกี่ยวกับชนิด ปริมาณ และขนาดของสิ่งอำนวยความสะดวกแต่ลักษณะที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งขึ้นอยู่กับลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว (Site Setting) และวัตถุประสงค์ของการจัดการพื้นที่ แต่ละแห่งเป็นหลัก

ข้อควรพิจารณาในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

แนวคิดในการออกแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Design) เป็นแนวคิดที่ควรนำมาพิจารณาในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แนวคิดนี้ถือกำเนิดมาในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา พร้อมกับกระแสแนวคิดด้านการอนุรักษ์ซึ่งสนับสนุนให้มีการใช้ทรัพยากรบนผืนโลกอย่างชาญฉลาดให้เกิดการสูญเสียน้อยที่สุด และสามารถฐานทรัพยากรอยู่ได้อย่างยั่งยืน

การออกแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนมุ่งที่จะให้เทคโนโลยีต่างๆ ในอนาคตมีการเหมาะสมและผสมกลมกลืนกับรูปแบบและขนาดของชีวภูมิภาค (Bioregional Pattern and Scales) รักษาไว้

ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพและความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม และผลกระทบจากการพัฒนาตามแบบที่กำหนดต่อทรัพยากรทางธรรมชาติในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับโลก ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่ามนุษย์จะสูญเสียคุณภาพชีวิตที่เคยมีและการพัฒนาทางเศรษฐกิจหยุดชะงัก แนวคิดนี้เพียงแต่สนับสนุนให้มนุษย์บริโภคและดำเนินกิจกรรมการพัฒนาอย่างประหยัดและมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมมากขึ้น ซึ่งก็สอดคล้องกับหลักการ โดยภาพรวมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศ

ภายใต้กรอบวัตถุประสงค์ของการพัฒนาอย่างยั่งยืน กลุ่มนักวิชาการและผู้ประกอบวิชาด้านการวางแผนและออกแบบ ตลอดจนองค์กรของสถาบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น The World Congress of the International Council on Environmental Design (ICED) และองค์กรอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันกำหนดหลักการในการออกแบบเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สรุปได้ ดังนี้

1) ให้ความสำคัญกับสิทธิของบุคคลและธรรมชาติอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้องค์ประกอบทั้งสองส่วนอยู่รวมกันอย่างเกื้อหนุน และสามารถคงไว้ซึ่งความหลากหลายของกันและกันอย่างยั่งยืน

2) ให้ความสำคัญกับความสำคัญการเชื่อมโยงภายในระหว่างองค์ประกอบทุกส่วนของระบบธรรมชาติ และผลกระทบจากการออกแบบต่อองค์ประกอบแต่ละส่วนในทุกระดับ

3) เคารพในความสัมพันธ์ระหว่างจิตวิญญาณ/สิ่งที่มีคุณค่าทางจิตใจกับวัตถุ และพิจารณาองค์ประกอบทุกส่วนทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมภายในชุมชน/สังคมที่เกี่ยวข้องกับงานออกแบบ

4) คำนึงถึงผลกระทบทางตรงและทางอ้อมของการพัฒนาอันเป็นผลมาจากการออกแบบ ต่อความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์และระบบธรรมชาติ

5) สร้างสรรค์สิ่งที่มีคุณค่าในระยะยาว และไม่สร้างปัญหา/ผลกระทบในการบำรุงรักษาการบริหารจัดการ ตลอดจนปัญหาด้านความปลอดภัย ให้กับคนในรุ่นหลังที่ต้องรับผิดชอบดูแล ใช้ประโยชน์ตลอดจนยึดถือเป็นมาตรฐาน/แบบอย่าง

6) สนับสนุนให้มีการใช้ทรัพยากรในการพัฒนาอย่างคุ้มค่าและไม่มีของเสีย

7) ออกแบบเพื่อให้มีการใช้พลังงานอย่างประหยัดและคุ้มค่า

8) ไม่ควรที่จะออกแบบเพื่อเป็นการเอาชนะ/หรือควบคุมธรรมชาติ หากแต่ควรปล่อยให้ธรรมชาติเป็นแม่แบบหรือชี้นำการออกแบบ

ในการนำหลักการที่สำคัญทั้ง 8 ประการไปใช้กับการพัฒนาและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีข้อควรพิจารณา ดังนี้

การออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีทรัพยากรหลักเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ จะให้ความสำคัญสูงสุดกับระบบนิเวศและผลกระทบจากการพัฒนาต่อ

การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ ทั้งในแง่โครงสร้างและการทำงานของแต่ละองค์ประกอบภายในระบบ การพัฒนามุ่งให้สิ่งอำนวยความสะดวกทุกประเภทมีความเหมาะสมสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรับรองได้ (Carrying Capacity) และข้อจำกัด (Constraints) ของระบบนิเวศ การวางแผนและการออกแบบนั้น ผู้วางแผนและออกแบบจะต้องให้ความสำคัญกับประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) พฤติกรรมของธรรมชาติภายในระบบนิเวศ (Natural Behavior Within an Ecosystem) และทรัพยากรหลัก (Key Resources) ภายในระบบนิเวศที่จะเป็นจุดดึงดูดกิจกรรมการท่องเที่ยว

ผู้วางแผนและออกแบบจะต้องศึกษาทำความเข้าใจพฤติกรรมของ ธรรมชาติภายในระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวอย่างละเอียด และจะต้องสามารถบ่งชี้ทรัพยากรหลักอันเป็นเอกลักษณ์ดังกล่าว

2) ความเชื่อมโยงระหว่างระบบนิเวศแต่ละระบบภายในแหล่งท่องเที่ยว (Link Between Ecosystem) และการแบ่งแยกระบบนิเวศหรือถิ่นที่อยู่อาศัย (Fragmentation of Habitats)

ความเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการพัฒนาที่เกิดขึ้นในระบบนิเวศหนึ่งอาจส่งผลมาถึงอีกระบบนิเวศหนึ่ง ก่อให้เกิดความแปรปรวนกับถิ่นที่อยู่อาศัยในละแวกใกล้เคียงหรืออาจเกิดการแบ่งแยกระบบ ดังนั้น ผู้ออกแบบจึงจำเป็นต้องวิเคราะห์และให้ความสำคัญกับความเชื่อมโยงระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวที่จะทำการออกแบบกับระบบนิเวศข้างเคียงด้วยเสมอเพื่อความเสียหายดังกล่าว ที่อาจจะเกิดขึ้น หลักปฏิบัติที่สำคัญส่วนหนึ่งที่จะช่วยลดโอกาสในการสร้างความแปรปรวนให้กับระบบนิเวศ คือ การจำแนกพื้นที่ (Zoning) เพื่อแบ่งแยกบริเวณที่เปิดโอกาสให้ใช้ประโยชน์หรือมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกออกจากบริเวณที่มีความแปรปรวนทางระบบนิเวศ

3) ความต้องการของมนุษย์ที่มีต่อระบบนิเวศ (Human Demands on Eco-system) และระดับของการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศที่ยอมรับได้ (Acceptable Limits of Change)

ความต้องการของมนุษย์ที่มีความต่อเนื่องไม่สิ้นสุด แม้หลักการพื้นฐานของการจัดการพื้นที่นันทนาการจะให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์เท่าเทียมกับการให้ความสำคัญทรัพยากรฐาน แต่สำหรับการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ควรวางแผนและออกแบบจำเป็นต้องให้ฐานทรัพยากรเป็นตัวนำการตัดสินใจ ต้องควบคุมหรือปรับลดความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และวิธีการหนึ่งที่ทำได้คือ ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกเป็นตัวควบคุม ส่วนขนาดและประเภทของสิ่งอำนวยความสะดวกที่จะพัฒนาสำหรับแหล่งท่องเที่ยวแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะขึ้นอยู่กับสมรรถนะในการรองรับ และความสามารถในการฟื้นตัวของระบบนิเวศ (Capability and Resiliency of the Ecosystem) เมื่อพื้นที่ถูกเปลี่ยนแปลงเนื่องจากการพัฒนามากกว่าขีดความสามารถในการรองรับทางกายภาพ (Physical capacity) ของแหล่งท่องเที่ยว การวางแผนและการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกจะต้องทำควบคู่กับการกำหนดระดับของการ

เปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศที่ยอมรับได้ และการกำหนดระดับของการพัฒนาจะต้องกำหนดให้ต่ำกว่าระดับของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเสมอ

4) การติดตามตรวจสอบระบบนิเวศ (Eco-system Monitoring)

กระบวนการวางแผนและการออกแบบเพื่อพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกไม่สิ้นสุดแก่การดำเนินการพัฒนาตามแบบ หากแต่ควรกำหนดมาตรการในการติดตามตรวจสอบผลกระทบจากกิจกรรมการพัฒนาและกิจกรรมการใช้ประโยชน์หลังการพัฒนาว่าส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศเพื่อให้เชื่อมั่นได้ว่าระดับของการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศที่ยอมรับได้ยังคงถูกรักษาเอาไว้และเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแบบสำหรับการพัฒนาในอนาคต

ลักษณะเส้นทางศึกษาธรรมชาติ สามารถยกตัวอย่างพอสังเขปดังนี้

ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีพระราชบัญญัติว่าด้วยระบบเส้นทาง (Trails System Act) ขึ้นเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ และได้แบ่งระบบเส้นทางในประเทศออกเป็น 3 ระบบคือ

1) เส้นทางพักผ่อนหย่อนใจ (Recreation trails) เป็นเส้นทางที่ผ่านแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ และมีจุดเด่นที่น่าสนใจหลากหลาย สามารถใช้เป็นเส้นทางคมนาคมเพื่อไปยังเมืองต่างๆ ได้ในคราวเดียวกัน

2) เส้นทางชมทัศนียภาพ (Scenic trails) เป็นเส้นทางที่มีจุดเด่นด้านทัศนียภาพที่งดงามสองข้างทาง มีพื้นที่ธรรมชาติหรือแหล่งประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ และไม่อนุญาตให้รถยนต์ใช้เส้นทาง

3) ทางเชื่อม (Connecting or side trails) เป็นเส้นทางที่ใช้ในการเข้าถึงเส้นทางทั้งสองชนิดข้างต้น

The New Zealand Walkway Commission ได้แบ่งประเภทของเส้นทางเดินเท้าออกเป็น 3 ประเภทหลัก คือ

1) Walk หมายถึง เส้นทางเดินเท้าระยะสั้น เหมาะสำหรับบุคคลทั่วไป สภาพทางเดินควรออกแบบเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ทุกเพศทุกวัย และจะต้องจัดขึ้นอย่างมีมาตรฐาน พร้อมทั้งจะรองรับผู้ใช้เส้นทางจำนวนมากได้ทุกฤดูกาล ความกว้างของเส้นทาง ประมาณ 1 เมตร และอาจกว้างถึง 2 เมตรถ้าเป็นจุดที่น่าสนใจต้องจัดทำป้ายสื่อความหมายติดตั้งในจุดที่มีระบบนิเวศ หรือจุดเด่นอื่นๆ จัดบริเวณขอบทางที่ชัดเจนป้องกันการพลัด ถากถางวัชพืช กิ่งไม้ บริเวณเส้นทางทั้งที่ผิวทางเดินและบริเวณเหนือทางเดินสูงขึ้น ไปอย่างน้อย 2.5 เมตร เพื่อสามารถเดินผ่านสะดวกและศรัยะไม่กระแทก พื้นทางเดินต้องมั่นคงแข็งแรง ทุกทางแยกของเส้นทางต้องมีป้ายชี้นำ ส่วนใหญ่เป็นเส้นทางเดินแบบทางเดียว (one-way) หรือ (close-loop) ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินตลอดเส้นทางต้องไม่เกิน 4 ชั่วโมง

2) **Track** หมายถึง เส้นทางเดินเท้าที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์ มีประสบการณ์ในการเดินป่า สภาพเส้นทางมีข้อจำกัดด้านความสะดวกสบาย และขึ้นอยู่กับฤดูกาล ควรจัดให้มีที่พักค้างแรมระหว่างทาง (Camping areas) ไม่จำเป็นต้องมีการพัฒนาหรือสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกมากนัก โดยให้มีเครื่องอำนวยความสะดวกเล็กน้อย เช่น ป้ายชี้บอกทางในจุดต่างๆเท่าที่จำเป็น รวบรวมบริเวณขอบทาง ที่นั่งข้างทาง สะพานแบบง่ายๆ ในช่วงที่ไม่สามารถเดินผ่านได้ มีป้ายสื่อความหมายเพื่อป้องกันการให้เดินออกนอกเส้นทาง และเส้นทางกว้างน้อยกว่า 1 เมตร ซึ่งโดยทั่วไปมีขนาดประมาณ 50-70 เซนติเมตร

3) **Route** หมายถึง เส้นทางเดินเท้าสำหรับผู้มีประสบการณ์ในการเดินป่า เส้นทางนี้จะมีอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการเดินป่าครบถ้วน การพัฒนาเส้นทางมีอย่างจำกัดผิวทางอาจปล่อยให้ตามสภาพธรรมชาติ การบอกเส้นทางอาจใช้การหมายแนวโดยปักเสา ทำเครื่องหมายบนต้นไม้หรือทาสีทางข้ามจุดต่างๆ อาจทำง่าย ๆ โดยการใช้ไม้พาดหรือก้อนหินสำหรับก้าวข้าม ระหว่างเส้นทางอาจจัดให้มีจุดสำหรับพักค้างแรมได้บ้าง

ทางเดินเท้าเพื่อศึกษาธรรมชาติในประเทศนิวซีแลนด์ สามารถพบได้ทั่วไปในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน พื้นที่อนุรักษ์ทัศนียภาพ และพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ความยาวของเส้นทางมีขนาดแตกต่างกันไปตามสภาพธรรมชาติและวัตถุประสงค์ของการใช้เส้นทาง เช่น เริ่มตั้งแต่ เส้นทางที่ใช้เวลาเดินเพียง 5 นาที จนถึงเส้นทางเดินขึ้นยอดภูเขาสูง

ประเภทของเส้นทางศึกษาธรรมชาติ

เส้นทางศึกษาธรรมชาติเป็นอุปกรณ์อย่างหนึ่งของการศึกษาธรรมชาติ ที่ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนทั่วไปในเรื่องของสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สามารถจัดสร้างไว้ในเขตอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน ศูนย์ศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น เส้นทางที่จัดอาจจะมีอยู่หลายประเภท เช่น ทางเดินชมป่า ทางขี่ม้า ทางขี่ช้าง ทางจักรยาน ทางไต่หน้า แต่แต่ละเส้นทางมีจุดประสงค์และสิ่งน่าสนใจแตกต่างกันไป แต่ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นด้านการชมธรรมชาติ เดินออกกำลังกาย เพื่อหาความเพลิดเพลินกับธรรมชาติ สำหรับเส้นทางศึกษาธรรมชาติเพื่อสื่อความหมาย จะต้องมีเนื้อหาสาระที่นักท่องเที่ยวสามารถได้รับความรู้ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น

ประเภทของเส้นทางศึกษารธรรมชาติ แบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลักได้แก่

1) เส้นทางเดินศึกษารธรรมชาติ (Nature trail) เป็นเส้นทางศึกษารธรรมชาติระยะใกล้ที่มุ่งเน้นถึงการสื่อความหมาย ธรรมชาติอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ความรู้ต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวทั่วไปที่ต้องการเดินชมธรรมชาติ ในระยะเส้นทางที่ไม่ไกลและไม่ลำบากเกินไป ระยะเวลาในการเดินตลอดเส้นทางไม่ควรเกิน 45 นาที แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) เส้นทางเดินศึกษารธรรมชาติโดยมีคนนำทางและอธิบาย (Guide trails) เป็นเส้นทางเดินทางที่ต้องอาศัยนักศึกษารธรรมชาติที่มีความสามารถในการสื่อความหมายเป็นผู้นำทางให้คำแนะนำและบรรยายเกี่ยวกับธรรมชาติตามเส้นทาง การศึกษารธรรมชาติด้วยวิธีนี้จะต้องกำหนดจำนวนกลุ่มและตารางการนำเที่ยวที่แน่นอน เส้นทางประเภทนี้ไม่ต้องอาศัยหลักวิชาการในการออกแบบและก่อสร้างมากมาย ผลดีของการก่อสร้างมากนัก คุณภาพจึงขึ้นอยู่กับบุคลิกของเจ้าหน้าที่ผู้นำทางและเทคนิคการสื่อความหมาย ผลดีของเส้นทางประเภทนี้คือ การลดจำนวนป้ายสื่อความหมายและไม่ต้องใช้คู่มือประกอบ

2) เส้นทางเดินศึกษารธรรมชาติด้วยตนเอง (Self – guided trails) เป็นเส้นทางเดินเท้าที่สร้างขึ้นให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสได้สัมผัสกับธรรมชาติโดยศึกษาเรื่องราวด้วยตนเอง โดยการติดป้ายสื่อความหมายไปตามเส้นทาง การใช้คู่มือ / เอกสาร หรือการใช้เทปบรรยาย อธิบายจุดที่สำคัญหรือสิ่งที่น่าสนใจบนเส้นทาง เหมาะกับกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มเล็กๆและมีจำนวนหลายกลุ่ม ทางประเภทนี้จะรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมากโดยไม่จำกัดเวลาและจำนวน ซึ่งแตกต่างจากการเดินศึกษารธรรมชาติที่มีผู้นำทางและไม่สามารถจะทำได้ตลอดเวลา

โดยปกติทางเดินที่ตัดเข้าสู่ป่าเพื่อชมธรรมชาติ จะเรียกว่าทางเดินชมธรรมชาติหรือ Nature trail หากมีคนนำทางและบรรยายให้ฟัง เรียกว่า Guide trail หากไม่มีคนนำทางแต่มีเอกสารหรือป้ายประกอบให้ความรู้เรียกว่า Self – guide trails เหตุผลของการจัดสร้างเส้นทางศึกษารธรรมชาติด้วยตนเองก็เนื่องมาจากข้อจำกัดในด้านงบประมาณสำหรับการจัดจ้างเจ้าหน้าที่ หรือบริเวณนั้นอยู่ห่างไกล ไม่สะดวกแก่การปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตาม ทางเดินศึกษารธรรมชาติโดยมีผู้นำทางจะให้รายละเอียดที่มากกว่าและมีคุณภาพเหนือกว่า

2) เส้นทางศึกษารธรรมชาติระยะไกล (Hiking trail) เป็นเส้นทางเดินป่าซึ่งจะมีระยะทางยาวๆแคบๆปล่อยตามธรรมชาติ มีการดูแลปรับปรุงเล็กน้อย จัดทำขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการแก่ผู้ที่สนใจต้องการศึกษารธรรมชาติอย่างจริงจัง โดยไม่ถูกรบกวนจากนักท่องเที่ยวอื่นๆ และไม่เน้นถึงความสะดวกของเส้นทางและการสื่อความหมายมากนัก เส้นทางลักษณะนี้จะกำหนดขึ้นในพื้นที่ที่มีความกว้างขวางพอที่ผู้ใช้จะพบกับสิ่งที่น่าสนใจได้หลายประการ และเส้นทางในลักษณะนี้จะไม่มีผลกระทบต่อสภาพธรรมชาติมากนักโดยจะมีเครื่องหมายแสดง (Marker) ไว้ในจุดที่ต้องการ

สื่อความหมาย และมีคู่มือประกอบอีกทางหนึ่งด้วย และการสร้างเส้นทางไม่ขึ้นอยู่กับสภาพทั่วไปของพื้นที่ เส้นทางในลักษณะนี้ ได้แก่ ทางขี่จักรยาน (Bicycle trail) ทางศึกษาธรรมชาติใต้น้ำ (Under water trail) เส้นทางเรือ (Canoe or Boat routes) ทางขี่ม้า (Equestrailn) ทางเดินช้าง (Elephant trail) เป็นต้น

(1) ทางศึกษาธรรมชาติโดยการขี่ม้า(Equestrailn or Horse back riding trail) เป็นทางที่จัดขึ้นไว้สำหรับคนขี่ม้าชมธรรมชาติ

(2) ทางขี่จักรยาน (Bicycle trails) จะพบในเมือง สวนสาธารณะ มหาวิทยาลัย โดยจะมีการจัดทางไว้บริการ มีเครื่องหมายจราจรเฉพาะ มีระยะทางน้อยกว่า 8 กิโลเมตร

(3) ทางศึกษาธรรมชาติใต้น้ำ (under water trail) การศึกษาธรรมชาติตามเส้นทางนี้จะใช้วิธีนำเรือท้องกระจก (Glass-bottomed boat) และการดำน้ำโดยใช้หน้ากากดูปะการัง (Swimming / a face Mask and Snorkel) ทั้ง 2วิธีจะใช้ได้เฉพาะในบริเวณที่มีน้ำตื้นระดับความลึก 6-10 ฟุต

(4) เส้นทางเรือ (Canoe or Boat routes) เป็นการศึกษาธรรมชาติโดยให้น้ำเรือชม จะจัดในพื้นที่ที่มีทะเลสาบหรือลำธารที่มีน้ำไหลตลอดปี

(5) เส้นทางคนพิการ (trail for the handicapped) เป็นเส้นทางที่จัดไว้เฉพาะคนพิการ หรือสูงอายุเข้ามาเที่ยวชม โดยเส้นทางนี้จะต้องมีความกว้างเพียงพอสำหรับรถเข็น มีความยาวไม่เกิน 200 เมตร มีลักษณะเป็นพื้นผิวแข็งและเป็นที่ราบ เป็นเส้นทางในลักษณะมาบรรจบกัน

ข้อกำหนดทั่วไปในการจัดเส้นทางศึกษาธรรมชาติ

1) ทางเดินศึกษาธรรมชาติที่น่าสนใจ จะต้องผ่านไปในพื้นที่ที่มีความหลากหลาย มีสิ่งดึงดูดใจ มีความสวยงามและประทับใจเช่น

(1) เส้นทางผ่านจุดชมวิที่มีทิวทัศน์สวยงาม เช่น ทะเลสาบ ยอดเขา หุบเขา หน้าผา สามารถตัดแต่งเปิดวิวได้

(2) เส้นทางที่มีน้ำตก ลำธาร และน้ำไหลผ่าน มีความร่มรื่นจากร่มเงาของต้นไม้

(3) พืชพรรณและสัตว์ป่ามีความหลากหลายเรื่ององค์ประกอบ รูปแบบ ความหนาแน่น มีพืช หรือสัตว์ที่หายาก

(4) เส้นทางผ่านไปในจุดที่น่าสนใจ เช่น ป่าที่มีจุดสนใจพิเศษ มีร่องรอยของประวัติศาสตร์ โบราณคดี และซากฟอสซิล เป็นต้น

2) มีความสะดวกและปลอดภัยในการเดินชม ไม่ลื่น ไม่ลาดชัน ไม่เป็นโคลน หรือมีน้ำขัง สามารถเข้าชมได้ทุกฤดูกาล

3) ต้องไม่ไกลเกินไป ไม่ควรเป็นแนวเส้นตรง ควรมีการตัดโค้ง และควรเป็นลักษณะวงรอบหรือเป็นวงกลม (Loop) โดยมีจุดเริ่มต้นและจุดสุดท้ายอยู่ที่จุดเดียวกันหรือ ใกล้เคียงกันและจุดเริ่มต้นควรจะมีลานจอดรถ ศูนย์ประชาสัมพันธ์ หรือศูนย์ศึกษาธรรมชาติ เพื่อให้ข้อมูลเบื้องต้นแก่นักท่องเที่ยว

4) จะต้องมีการป้ายแสดงทิศทางและสัญลักษณ์ต่างๆ ให้ชัดเจน บอกทิศทางและระยะทางที่ถูกต้องให้ผู้มาเที่ยวชมจากต่างถิ่นเข้าใจและรู้ว่าเส้นทางดังกล่าวสภาพเป็นอย่างไร

5) เส้นทางที่กำหนดควรสร้างอย่างถาวร และโดยใช้การบำรุงรักษาน้อยที่สุด

6) ทางเดินหลักอยู่ในตำแหน่งที่จะกระจายนักท่องเที่ยวออกจากพื้นที่ที่เปราะบาง และพื้นที่ที่มีการใช้งานมาก

7) มีความลาดชันที่เหมาะสม ในการกำหนดเส้นทางเดินควรมีความลาดชันประมาณ 5 % และให้มีพื้นที่ที่ลาดชันเกิน 10 % ได้เป็นระยะทางสั้นๆ โดยทำเป็นขั้นบันได และจัดทำสิ่งกีดขวางเพื่อป้องกันการพังทลายของดิน

8) ระยะทางเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ ควรใช้เวลาในการเดินชมไม่เกิน 45 นาที

9) การกำหนดเส้นทางเดินเท้า ต้องคำนึงถึงข้อจำกัดพื้นฐาน 4 ข้อ ดังนี้

9.1) ผู้วางแผนจัดทำเส้นทางจำเป็นต้องทราบ และคุ้นเคยกับลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ เพราะจะเป็นส่วนช่วยให้จุดสำคัญของพื้นที่ไม่ถูกมองข้าม

9.2) ผู้วางแผนจัดทำเส้นทาง ต้องมีความชำนาญในเรื่องความรู้ทั่วไปและเฉพาะอย่างเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาธรรมชาติ และ โปรแกรมการสื่อความหมาย ที่ต้องการในเส้นทางตลอดจนขอบเขตของโปรแกรม

9.3) การวางแผนในการพัฒนาเส้นทางเดินเพื่อศึกษาธรรมชาติ ต้องคำนึงว่าผู้ใช้เส้นทางส่วนใหญ่ ไม่คุ้นเคยกับธรรมชาติ จะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและสิ่งที่น่าสนใจในเส้นทาง

9.4) การวางแผนพัฒนาทางเดินเท้าในบริเวณใด ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดต่อสภาพธรรมชาติในบริเวณดังกล่าวเป็นหลัก

กฎหมายคุ้มครองการท่องเที่ยว

เดิมที ททท. ได้เคยดำเนินออกกฎหมายจัดระเบียบธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ แต่ได้รับการคัดค้านจากฝ่ายเอกชนจึงยกเลิกไป ภายหลังกองเอกชนเห็นว่าหากไม่มีกฎหมายออกมควบคุมการค้าเนินธุรกิจจะเสียหายไม่เป็นระบบจึงได้เรียกร้องให้ออกกฎหมายมาบังคับใช้ ททท. จึงได้ดำเนินการร่างพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยว และมัคคุเทศก์ขึ้น โดยมีผู้แทนทั้งทางราชการและธุรกิจท่องเที่ยว

เที่ยว ภาคเอกชนร่วมกันขกร่าง ซึ่งต่อมาสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มติให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2535 และพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีผลบังคับใช้ในวันที่ 28 พฤษภาคม 2536 เหตุผลที่ประกาศใช้ เนื่องจากปัจจุบันธุรกิจนำเที่ยว และอาชีพมัคคุเทศก์ได้มีการขยายตัวเป็นอันมาก สมควรที่จะมีกฎหมายกำหนดมาตรฐานในเรื่องนี้ และให้ ททท. ทำหน้าที่ส่งเสริมและควบคุมการประกอบธุรกิจนำเที่ยว และอาชีพมัคคุเทศก์ให้เป็นระเบียบ และได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อประโยชน์ของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย

สาระสำคัญของกฎหมาย

1. ห้ามผู้ใดประกอบธุรกิจนำเที่ยวโดยไม่มีใบอนุญาต หากฝ่าฝืนหรือประกอบการในระหว่างถูกสั่งพักการใช้ใบอนุญาต ต้องระวางโทษตั้งแต่ 100,000-500,000 บาท และปรับเพิ่มอีกวันละ 1,000 บาท ตลอดเวลาที่ฝ่าฝืนอยู่
2. ห้ามผู้ใดเป็นมัคคุเทศก์ หากฝ่าฝืนหรือปฏิบัติหน้าที่มัคคุเทศก์ในระหว่างถูกสั่งพักการใช้ใบอนุญาต ต้องระวางโทษในสถานจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 50,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
3. ในขณะที่ให้บริการนำเที่ยวต้องให้นักท่องเที่ยวได้รับบริการเท่าเทียมหรือใกล้เคียงกันที่ได้ตกลงกันไว้ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงบริการนำเที่ยวโดยไม่ได้รับความยินยอมจากนักท่องเที่ยวต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนแปลงนั้น
4. ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว ต้องไม่กระทำอย่างหนึ่งอย่างใดอันจะนำมาซึ่งความเสียหาย ชื่อเสียงเกียรติยศและจรรยาบรรณของธุรกิจนำเที่ยว
5. มัคคุเทศก์ต้องแต่งกายสุภาพเหมาะสมกับสถานที่ ดัดใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ไว้ที่หน้าอกเสื้อตลอดเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่ ไม่กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเสื่อมเสียชื่อเสียง เกียรติยศและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ไม่อธิบายเรื่องราวที่ไม่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว อันจะนำมาซึ่งความเสียหายแก่ประเทศชาติและไม่กระทำการใดนอกเหนือความตกลงที่มีอยู่กับผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวหรือนักท่องเที่ยว

ข้อมูลพื้นฐานป่าคุณลำพัน

ข้อมูลทั่วไป

1. ประวัติความเป็นมา คุณตามความเป็นมาในอดีตกาลนั้นมีตำนานกล่าวว่า ในครั้งหนึ่งได้มีการแข่งขันบั้งไฟครั้งยิ่งใหญ่และได้มีบั้งไฟขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นการแข่งขันระหว่าง พระยาขอมกับท้าวผาแดง ในตำนานนิทานพื้นบ้านตามทางตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เรื่อง “ผาแดงนางไอ่” ในการแข่งขันบั้งไฟครั้งนั้นปรากฏว่า บั้งไฟได้ขึ้นสูงมากจนไม่สามารถมองเห็น เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บั้งไฟตกไปไกลมาก ชิ้นส่วนของบั้งไฟได้กระจัดกระจายไปตกที่ต่างๆ เช่น ตัวของบั้งไฟไปตกที่บ้านสร้างท่อ อำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี ส่วนลูกเอ๊ยของบั้งไฟนั้นได้ไปตกที่ต่างๆเช่นกันคือ ลูกเอ๊ยท่อนหนึ่งได้ไปตกที่หนองบ่อ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ทำให้น้ำในหนองบ่อมีรสกร่อย เค็มมากไม่สามารถดื่มได้ ส่วนอีกท่อนได้ไปตกที่ บ้านนาเชือก หมู่ 1 ตำบลนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม จนกลายเป็นหนองคุณ ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่าเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้น้ำในหนองคุณนั้นออกมา และยังมีกลิ่นของดินปืน หรือกำมะถันหลงเหลืออยู่ น้ำใสมาก แต่กินไม่ได้มีรสกร่อย (บัวเรียน วาปีสา)

คุณเป็นสถานที่เก่าแก่อุดมสมบูรณ์และศักดิ์สิทธิ์ มีป่าไม้ขึ้นหนาแน่นกว่าทั่วไป ซึ่งชาวบ้านนับถือ ในใจกลางของคุณมีแอ่งน้ำชุ่มตลอดปี (ประวัตินครไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดมหาสารคาม 2529) พื้นที่บริเวณหนองคุณมีเนื้อที่ประมาณ ร้อยกว่าไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับหนองอุดม ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของหนองคุณ หนองอุดมส่วนหนึ่งมีส่วนติดต่อกับวังน้ำลึกแห่งหนึ่งเรียกว่า “วังตะกอก” (บัวเรียน วาปีสา 2536) คุณ คือสถานที่อันศักดิ์ ที่มีคนเคารพนับถือมาเป็นเวลานาน มีผู้รักษา เรียกว่าอารักษ์ ชื่อหลวงชามาด หรือหลวงสามารถ ได้คุ้มครองคุณมาตลอด ใครจะทำลายหนองคุณหรือต้นไม้ที่เกิดในคุณนี้ไม่ได้ เช่นหน่อไม้ ถ้าใครไปสับหน่อไม้จะพบงูใหญ่ หรือถ้าเอื้อมมือไปหักหน่อไม้ หน่อไม้จะมีน้ำสีแดงไหลออกมากล้ายเลือดคน เคยชาวบ้านคนหนึ่งเป็นคนต่างถิ่น ได้ยินกิตติศัพท์ว่า คุณศักดิ์สิทธิ์จึงอยากจะลองดูว่าเท็จจริงอย่างไร จึงไปคุณแล้วพูดว่าอยากจะเห็นงูใหญ่ ถ้าหากว่าปู่หนองคุณศักดิ์สิทธิ์จริง จงบันดาลให้เห็นงูใหญ่ด้วยตนเอง ไม่นานก็ปรากฏร่างงูใหญ่ให้เห็น จึงได้วิ่งหนีออกมา ไม่นานก็เห็นเป็นฝนตกขนาดใหญ่ น้ำท่วมเต็มไปหมดต้องว่ายน้ำเอาตัวรอด แต่แท้จริงแล้วไม่ได้ว่ายน้ำกลายเป็นลอยบกโดยที่ไม่มีน้ำ ทำให้หญิงและหนามปีกเต็มตัว ในที่สุดเมื่อ อรอดชีวิตออกมาได้จากบริเวณนั้นไม่นานเขาก็ล้มป่วยตายในที่สุด (ทวย ปาทุมมัง 2536) ในอีกตำนานกล่าวว่า ในครั้งก่อนนั้นมีพ่อค้านั่งช้างมาพักกินน้ำและช้างได้ดื่กล่มจนกระทั่งช้างตายในที่สุด แล้วได้เรียกชื่อหนองน้ำนั้นว่า หนองคุณ (ครวญช้างจะพูดว่า คุณ คุณ) เป็นภาษาเขมร แปลว่า ให้ช้างลุกขึ้นหรือเดิน จนกลายเป็นหนองคุณลำพันมานกระทั่งทุกวันนี้ (ยวน จันตรีชา 2536)

อารักษ์ที่รักษาคุณ ที่ชาวบ้านเห็นอยู่เสมอคือ “เสื่อสมิง” หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า เสื่อปักเขี้ยว เป็นเสื่อที่มีขนาดใหญ่ เป็นเสื่อทหารที่ถูกฟันจนขาดไปข้างหนึ่งคนทั่วไปเรียกว่าเสื่อขาเป้หรือปักเขี้ยวขาเป้ที่วนเวียนให้เห็นเป็นประจำไม่ทำร้ายใคร จะเดินทางมาเที่ยวได้มาระหว่าง ดงอูมุง อำเภอ จตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด คล้ายกันกับหนองคุณมาก และบางท่านเคยเห็นปูแป๊ะเหมือนกัน แต่เมื่อเทียบกันแล้วเป็นคนละชนิดกัน ชาวบ้านเล่าต่อกันว่า ถ้าหากปีใดมีคนเห็นรอยเสื่อปักเขี้ยวเดินรอบบริเวณหนองคุณ ในปีนั้นชาวบ้านจะดีใจมาก เพราะว่าจะได้ทำนากันเต็มที่ ฝนตกต้องตามฤดูกาลข้าวกล้าอุดมสมบูรณ์ การค้าดีขึ้น (พิมพ์ ทองสุข 2536) สิ่งมหัศจรรย์ในอดีต ซึ่งมีหลักฐานยืนยันได้จากคนแก่แก่ที่มีอายุ 108 และอายุ 87 ปี เล่าให้ฟังว่าถ้าหากวันใดตรงกับวันพระหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา จะมีประกายไฟส่องสว่างขึ้นใจกลางคุณมีแสงสว่างขาวววลจ้า สามารถมองเห็นได้ไกล และแถวนี้ก็มีบั้งไฟลอยขึ้นสู่ท้องฟ้าให้เห็นอีกด้วย ซึ่งได้มาพบกับตัวเอง สมัยเป็นเด็กไปใส่เบ็ดคบที่ห้วยหลวงซึ่งติดกับหนองคุณ และได้นอนเฝ้าได้ยินเสียงแห่กัณฑ์(แห่กัณฑ์หลอน) และได้เห็นบั้งไฟขึ้นบริเวณหนองคุณ พวกเราไม่กลัวเพราะเคยเห็นประจำและก็เชื่อว่าเราคือลูกหลานท่าน จึงได้เห็นจนถึงเป็นเรื่องธรรมดามาจนตราบทุกวันนี้ (บัวเรียน วาปีสา 2536)

คุณ หรือ คุณลำพัน แต่ก่อนนั้นเราเรียกคุณเฉยๆที่มีคำว่า “ลำพัน” ต่อท้ายเพราะว่าได้นำเอาชื่อของต้นหญ้าลำพัน (ต้นธูปฤาษี) มาต่อท้าย เพื่อความไพเราะเรียกว่า “คุณลำพันไ (บรรลึง ต้นทอง 2536) เมื่อ 6 ปี มานี้ชาวบ้านได้ขุดพบ เครื่องปั้นลายคราม เป็นจำนวนมากที่บริเวณอ่าจกรหนองคุณ และพบไหที่บรรจุกระดูกหลายไหที่วังตะกอก สันนิษฐานว่าคงเป็นกระดูกทหารที่รักษาตะกอก (บัวเรียน วาปีสา 2536) และเมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2536 ทางราชการ โดยสำนักงานศึกษาธิการ อำเภอนาเชือกได้สงวนพื้นที่ดังกล่าวได้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า เรียกชื่อใหม่ว่า “สวนป่าจุฬารักษ์”

เมื่อปีพ.ศ. 2539 กรมป่าไม้ได้สั่งให้เจ้าหน้าที่เข้าไปสำรวจ ในปี พ.ศ. 2540 ส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่าได้จัดเจ้าหน้าที่เข้าไปควบคุมพื้นที่เพื่อจัดตั้งเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า จนกระทั่งวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2541 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยนายปองพล อดิเรกสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สมัยนั้นได้ประกาศพื้นที่ป่าคุณลำพันแห่งนี้ เป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าคุณลำพัน และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนพิเศษ 40 ง ลงวันที่ 14 มิถุนายน พ.ศ.2542

1.2 สถานที่ตั้ง ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านนาเชือก หมู่ที่ 1 ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม เนื้อที่ประมาณ 343 ไร่

2. ข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรป่าไม้

จากการศึกษาพรรณไม้ในป่าดงดิบมีประมาณ 158 ชนิด (ภาคผนวก) จำแนกเป็นไม้ยืนต้น 48 ชนิด ไม้พุ่มกิ่งยืนต้น 18 ชนิด ไม้พุ่ม 17 ชนิด ไม้ล้มลุก 19 ชนิด ไม้เลื้อย 31 ชนิด เฟิร์น 3 ชนิด หญ้า 6 ชนิด กว๊ายไม้ 3 ชนิด กาฝาก 1 ชนิด และ ไม้ น้ำ 8 ชนิด

สภาพพื้นที่โดยทั่วไป

สภาพป่าดงดิบก่อนช้างจะเป็นลักษณะพิเศษ เพราะว่าในพื้นที่ป่าแห่งนี้ จะมีสภาพป่าอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1. สภาพป่าเต็งรัง มีอยู่ประมาณ 40 % ซึ่งสภาพป่าบางส่วนถูกทำลายไป พื้นที่จึงโล่งเตียนดินจะเป็นดินทรายมีการพังทลายของดินสูง ดินก่อนช้างเค็ม เมื่อประมาณปีพ.ศ. 2522 แขวงทางจังหวัดมหาสารคาม เคยมาใช้เป็นพื้นที่เป็นพื้นที่ทำการชั่วคราว และปลูกต้นไม้ขึ้นทดแทน เช่นต้นขี้เหล็ก ต้นกระถินณรงค์ ป่าไม้ที่ถูกทำลายมาก ที่ยังเหลืออยู่เป็นสภาพป่าเต็งรังนั้นส่วนใหญ่จะเป็นลูกไม้ ต้นไม้ก็ยังไม่โตนัก

2. สภาพค้ำไผ่ป่าพรุ ส่วนนี้จะมีอยู่ประมาณ 60 % ของพื้นที่ จะเป็นที่อยู่อาศัยของปูทูลกระหม่อม สภาพดินจะเป็นดินเหนียว สีเทาปนดำ ซึ่งเกิดจากสภาพใบไม้ทับถมกันมาหลายปี พันธุ์ส่วนใหญ่จะเป็นพืชสมุนไพร ไม้เถาวัลย์ชนิดต่างๆ

ทรัพยากรสัตว์สัตว์ป่า

การสำรวจสัตว์ป่าในดงดิบที่มีพื้นที่ป่าไม่กว้างขวางนัก จึงใช้วิธีสำรวจโดยตรงให้ครอบคลุมพื้นที่ป่าทุกสภาพที่ปรากฏ โดยใช้กล้องส่องทางไกล ขนาด 8×30 ในการศึกษาสัตว์จำพวกนก ใช้ตาข่ายดักจับสัตว์ประเภทค้างคาว ผีเสื้อ แมลงปอ และปลา แล้วปล่อยตัวไปหลังจากการถ่ายภาพและวัดขนาดเพื่อประโยชน์ในการจำแนกชนิด ประกอบกับการสำรวจโดยวิธีอื่น โดยการสอบถามข้อมูลจากชาวบ้านที่คลุกคลีกับป่าดงดิบเป็นเวลานาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การสำรวจสัตว์ในป่าดงดิบแบ่งสัตว์ออกเป็น 6 ประเภทด้วยกันคือ

1. สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม (Mammals)

เนื่องจากป่าดงดิบมีพื้นที่เป็นป่าเบญจพรรณขนาดเล็ก ผสมทุ่งหญ้าล้อมรอบทุ่งนา การสำรวจสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในพื้นที่จึงใช้วิธีการสำรวจโดยตรงและสอบถามข้อมูลจากชาวบ้านที่เชื่อถือได้พบว่ามีสัตว์จำพวกเลี้ยงลูกด้วยนม 8 ชนิด

2. สัตว์จำพวกนก (Birds)

สัตว์จำพวกนกเป็นสัตว์ที่สำรวจพบมากที่สุด คือ 81 ชนิด การที่ป่าดงลำพันมีนกอาศัยอยู่ค่อนข้างมากเมื่อเทียบจำนวนของนกที่พบกับขนาดของพื้นที่ป่าแสดงว่านกมีความปลอดภัยสูงในป่าดงลำพันเมื่อเทียบกับป่าใกล้เคียง

3. สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก (Amphibians) พบจำนวน 6 ชนิด

4. สัตว์เลื้อยคลาน (Reptiles) พบจำนวน 10 ชนิด

5. ปลาน้ำจืด (Freshwater fish) ปลาน้ำจืดที่อยู่ในป่าดงลำพันและที่พบตามลำห้วย ที่ติดต่อกับป่าดงลำพันและได้จากการสอบถามชาวบ้านที่หาปลาอยู่ใกล้ป่า พบว่ามีปลาอย่างน้อย 22 ชนิด

6. ผีเสื้อกลางวัน (Butterflies) ผีเสื้อกลางวันที่พบในการสำรวจในป่าดงลำพันตามสภาพป่าที่ปรากฏและบริเวณโดยรอบแนวเขตรัศมี 100 เมตร พบผีเสื้อกลางวันที่สามารถจำแนกชนิดได้จำนวน 23 ชนิด

ทรัพยากรสัตว์ป่าอื่นๆที่สำคัญที่สุดในป่าดงลำพัน

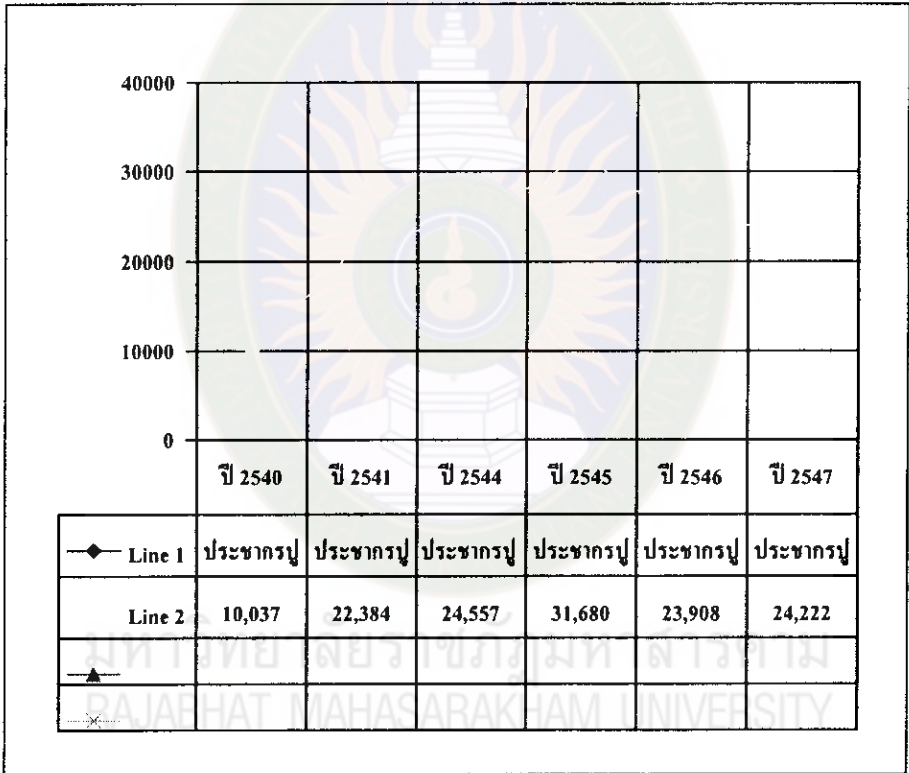
ปูทูลกระหม่อม (Thaipotamon chulabhorn Naiyanetr)

ปูทูลกระหม่อมหรือมีชื่อเรียกตามภาษาถิ่นว่าปูแป้ง ได้ถูกค้นพบโดยนายประศาสตร์ รัตนปัญญา บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ที่ราบสูง ได้เก็บตัวอย่างจากป่าดงลำพัน จำนวน 7 ตัว จากป่าดงลำพัน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ส่งไปให้อาจารย์ไพบูลย์ นัยเนตร ทำการศึกษาโดยละเอียด ผลการศึกษาพบว่าปูที่พบนี้เป็นปูชนิดใหม่ที่ยังไม่มีบันทึกการค้นพบมาก่อนจึงได้ตีพิมพ์รายงานการค้นพบปูชนิดนี้ลงในวารสาร Crustaceana ปีที่ 65 เล่มที่ 1 ประจำปี 1993 โดยตั้งชื่อวิทยาศาสตร์ไว้ว่า Thaipotamon chulabhorn พร้อมชื่อภาษาไทยว่า “ปูทูลกระหม่อม” ตามชื่อสมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ เพื่อเฉลิมพระเกียรติในโอกาสที่ทรงพระเจริญพระชนมายุครบ 36 พรรษา ในฐานะที่พระองค์ทรงเป็นเจ้าฟ้านักวิทยาศาสตร์ผู้ทรงพระปรีชาสามารถยิ่ง โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้กราบทูลขอพระราชทานพระอนุญาตอัญเชิญพระนามของพระองค์เป็นปูน้ำจืดชนิดนี้ และได้รับพระราชทานอนุญาตให้เรียกชื่อปูตามที่ขอได้นับเป็นเกียรติแก่วงการอนุกรมวิธานด้านปูของไทย และของโลก ที่ปูชนิดจืดน้ำใหม่ที่มีความสวยงามยิ่ง ได้รับการตั้งชื่อตามพระนามของพระองค์

1. จำนวนประชากรของปู

ทำการศึกษานับจำนวนประชากร โดยวิธีนับทั้งหมด ทุกครั้งที่ตรวจสอบว่ามีปูอาศัยอยู่หรือไม่จากการนับ ทั้งหมดในเดือนกุมภาพันธ์ 2542 พบว่ามีประชากรปูทั้งสิ้น 22,384 ตัว วิธีสำรวจนับประชากรของปูทูลกระหม่อมโดยวิธี แบ่งพื้นที่ปูอาศัยอยู่เป็นแปลง (พื้นที่ปูอาศัยประมาณ 150 ไร่) มีจำนวน 8 แปลง ใช้เจ้าหน้าที่จำนวน 10 คน เดินเรียงหน้ากระดานนับจำนวนปูทั้งหมดในแต่ละ

แปลง โดยเจ้าหน้าที่แต่ละคนจะถือไม้ไผ่ทำเป็นมัดๆละ 100 ปีกตามรูที่พบได้จำนวน 22,348 รู รูป
 นับจะอาศัยประสบการณ์ที่เคยพบเห็นมาว่ารูใดมีรูปลอกอาศัยอยู่ปากจะสะอาด ถ้าเป็นรูร้างปากจะไม่
 สะอาดมีเศษไม้รอกอยู่ ปัญหาและอุปสรรค จำนวนรูที่นับได้ 95 % ส่วนที่ตกสำรวจนับสาเหตุมาจาก
 ช่วงฤดูที่สำรวจเป็นฤดูแล้ง ใบไม้ร่วงกลบผิวดินเยอะ ทำให้ปูหลกระหม่อมบางรูถูกใบไม้อุดรูทำให้
 ไม่สามารถมองเห็น และปูบางตัวไปซุกตัวอยู่ในโพรงกอหญ้า โดยเฉพาะกอหญ้าแฝกที่มีขนาดใหญ่
 และในรากกอไผ่เป็นต้น สำหรับการกระจายของประชากร พบว่าปูจะอาศัยอยู่อย่างหนาแน่นบริเวณ
 ใกล้หนองน้ำทางทิศเหนือ การกระจายของประชากรปูจะอยู่ในพื้นที่ประมาณ 1 ใน 3 ส่วนของพื้นที่
 ที่ป่า พบว่าปูจะอาศัยอยู่รอบๆบริเวณที่มีหนองน้ำปกคลุม

2. พฤติกรรมการหากิน

ปูชนิดนี้กินได้ทั้งพืชและสัตว์ (Omnivorous) อาหารตามธรรมชาติของปูมีแมลงชนิดต่างๆ กิ่งกือ ไล้เดือน และพืชที่อยู่ใกล้บริเวณปากปู โดยเฉพาะหญ้าชนิดต่างๆ (การศึกษาครั้งนี้ได้จากฝ้ายสังเคดไม่ได้ทำการศึกษาจากกระเพาะอาหาร เนื่องจากไม่ต้องการให้มีผลกระทบต่อจำนวนประชากร) การกินอาหารพบได้ทั้งที่อยู่ในรูและอยู่นอกรู การออกมาหากินนอกรูมักออกมาหากินอาหารไม่ไกลจากรูนักปกติจะอยู่ในรัศมีไม่เกิน 2 เมตร คดขยจะออกมาหากินนอกรูมักออกมาหากินเวลา 16.00 น – 19.00 น ในตอนกลางวันถ้าบริเวณป่าเงียบสงบพบปูออกมาเดินรอบๆ รูด้วย

3. พฤติกรรมการผสมพันธุ์

การเจริญเติบโตของตัวเต็มวัยจะใช้เวลาเท่าใดยังไม่มีข้อมูล แต่ทราบว่าปูจะอยู่ในระยะตัวเต็มวัย(adult) มีความกว้างของกระดองโดยเฉลี่ย 3.3 ซม. การผสมพันธุ์เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม หรือในช่วงฤดูฝน การผสมพันธุ์ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในตอนเช้ามีคดถึงเที่ยง (ประมาณ 04.00 น.-12.00 น.) การผสมพันธุ์ของแต่ละคู่จะใช้เวลาไม่น้อยกว่า 3-5 ชั่วโมง โดยปูทั้ง 2 เพศ จะใช้น้ำทอประกบเข้ากัน ไข่จะปรากฏที่ตะปิ้งท้องของตัวเมียในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน ขนาดของไข่ใหญ่กว่าปูทั่วไป เส้นผ่าศูนย์กลางโดยเฉลี่ย 4.5 มิลลิเมตร ไข่เมื่อมาใหม่จะมีสีแดงอมส้มเหมือนสีของไข่เค็มและมีความมันวาว เมื่อไข่แก่เต็มที่จะมีสีน้ำตาลเข้มจนเกือบดำ ตัวอ่อนจะฟักออกจากไข่ในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม แต่จได้พบมากในเดือนเมษายน เมื่อถึงระยะที่ตัวอ่อนจะออกจากไข่แม่ปูจะลงอยู่ในรู และปิดปากปู โดยใช้โคลนที่อยู่ก้นรูมากองปิดปากปู ลักษณะของการกองดินมีลักษณะคล้ายการกองดินจอมปลวก สูงจากพื้นประมาณ 5-9 เซนติเมตร แม่ปูและลูกปูจะอยู่ในรูจนกระทั่งถึงช่วงที่ฝนลงมาจึงจะออกจากรู ซึ่งใช้เวลาอยู่ในรูประมาณ 2-3 เดือน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

4. ขนาดและรูปร่างของปู

การสร้างรูของปูทุกกระหม่อม พบว่ามี 2 แบบ แบบที่หนึ่งมีรูปวงรี อีกแบบหนึ่งคอนข้างกลม จากการศึกษพบว่า รูปร่างของรูสามารถบอกเพศของปูได้ร้อยละ 90 โดยปูตัวผู้จะทำรูค่อนข้างกลม ส่วนปูตัวเมียจะพบในรูที่เป็นรูปวงรี ขนาดของปูที่มีรูปร่างกลม มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางเฉลี่ย 5.7 ซม. ส่วนรูที่มีรูปร่างรีวัดส่วนที่กว้างที่สุดได้ขนาดเฉลี่ย 4.5 ซม. แต่รูปร่างของปูเพศเมียจะใหญ่กว่าปูเพศผู้

ทรัพยากรน้ำ

แหล่งน้ำตามธรรมชาติของอำเภอนาเชือก มีทั้งหนองน้ำและลำห้วยกระจายอยู่ในหมู่บ้านต่างๆดังนี้คือ ห้วยค้อ ไหลผ่านริมเขตตำบลด้านทิศตะวันตกลงไปทางใต้และแยกออกจากห้วยหนองม่วงและห้วยอุปโล ในเขตตำบลห้วยเม็ก ห้วยทรายไหลผ่านบ้านกุครึ่ง ในหมู่ที่ 2 หนองโคกน้ำเลี้ยง

แหล่งน้ำนี้ส่วนใหญ่ไม่มีน้ำตลอดปี เนื่องจากในปัจจุบันอยู่ในสภาพดินต้นเงินไม่สามารถกักเก็บน้ำได้จนถึงฤดูแล้ง

ทรัพยากรดิน

โครงสร้างทางธรณีวิทยาของป่าควนลำพันแบ่งออกเป็น 2 ส่วน

1. บริเวณที่ติดถนนสาย 219ซึ่งแบบออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่เป็นคอกมีพืชปกคลุม เป็นดินค่อนข้างสีกระบาน้ำได้ดี

ดินบนมีเนื้อดินเป็นดินปนทรายปนดินร่วน สีน้ำตาล

ดินล่างมีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย ที่ระดับลึกประมาณ 12 เซนติเมตร มีลูกครึ่งปน

จากการวิเคราะห์ทางเคมี ดินมีอินทรีย์ต่ำมีความอุดมสมบูรณ์ธรรมชาติต่ำมาก

บริเวณนอกป่าที่มีคราบเกลือบนผิวดินเป็นดินสี การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว

ดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ปฏิกริยาเป็นด่างปานกลาง (ph = 7.5)

ดินล่างเป็นดินเหนียวปนทรายปฏิกริยาเป็นด่างปานกลาง (ph = 8.5)

จากผลการวิเคราะห์ทางเคมี ดินมีความสมบูรณ์ทางธรรมชาติต่ำมาก เนื่องจากดินมีเกลือสะสมอยู่ และเนื้อดินเป็นทรายทำให้พืชพรรณทั่วไปไม่สามารถเจริญเติบโตอยู่ และเนื้อดินเป็นทรายทำให้พืชพรรณทั่วไปไม่สามารถเจริญเติบโตอยู่ได้นอกจากพืชทนเค็ม เช่น รวงไข

2. บริเวณหลังคลองส่งชลประทาน

เป็นดินสีการระบายน้ำค่อนข้างดี ระดับน้ำใต้ดินตื้นในฤดูฝน ในฤดูแล้งน้ำใต้ดินประมาณ 50-100 cm

ดินบนมีเนื้อดินเป็นดินร่วน-ดินร่วนเหนียวสีดํา สีเทา ไม่มีจุดปะสี ปฏิกริยาเป็นด่างปานกลาง (ph = 8)

ดินล่างมีเนื้อดินเป็นดินร่วนเหนียว-ดินเหนียว สีเทา ปฏิกริยาเป็นด่างปานกลาง (ph = 8)

จากผลวิเคราะห์ทางเคมีพบว่าดินบนมีปริมาณอินทรีย์วัตถุสูงร้อยละ 5-8 มีประจุในการแลกเปลี่ยนประจุมากกว่าปานกลาง มีปริมาณธาตุฟอสฟอรัสต่ำ ไปด้สเชื่อมปานกลาง

3. สภาพเศรษฐกิจและสังคม

3.1 เส้นทางคมนาคม

-ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข23 ผ่านบริเวณตอนกลางของจังหวัดเชื่อมจังหวัดมหาสารคาม กับ อำเภอบ้านไผ่

-ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 219 เชื่อมโยงอำเภอบรบือ อำเภอนาเชือก อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สู่ สุรินทร์ บุรีรัมย์

-ถ้าจะเดินทางจากกรุงเทพฯตามถนนมิตรภาพ ถึงอำเภอบ้านไผ่ แล้วเดินทางตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 23 ถึงอำเภอบรบือ แล้วเดินทางตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 219 ไปทางอำเภอนาเชือก ถึงอำเภอนาเชือก ระยะทางประมาณ 520 กม. เดินทางจากอำเภอนาเชือกไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 219อีก 2 กม.ก็ถึงป่าดุนลำพัน

3.2 ชุมชนในและรอบพื้นที่

3.2.1 ชุมชนในพื้นที่หน่วยงาน ไม่มี

3.2.2 ชุมชนรอบพื้นที่ มีด้วยกัน 6 หมู่บ้าน ได้แก่

- บ้านนาเชือก ประมาณ 125 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 625 คน
- บ้านห้วยทราย ประมาณ 100 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 500 คน
- บ้านโลกกลม ประมาณ 110 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 550 คน
- บ้านหัวช้าง ประมาณ 90 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 450 คน
- บ้านหินตั้ง ประมาณ 80 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 400 คน
- บ้านหนองม่วง ประมาณ 70 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 350 คน

3.2.3 ลักษณะบุกรุก และ ใช้ประโยชน์พื้นที่ของชุมชนทั้งในและรอบแนวเขต

- ในเขต ไม่มี

- รอบแนวเขตมีดังตารางนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ชื่อ - สกุล	เลขที่ บ้าน	หมู่ที่	ชื่อบ้าน	จำนวน (ไร่)	การนำไปใช้ ประโยชน์
นายเขียน ทบด้าน	36	17	สระแก้ว	24	ทำนา
นายอ้วน แก้วศักดิ์	6	17	สระแก้ว	35	ทำนา
นางปุ่น เสนา	8	8	หัวช้าง	8	ทำนา
นายวิรัตน์ ตะทาดวง	8/1	8	หัวช้าง	9	ทำนา
นางหวัน วาปีนัง	42/3	1	นาเชือก	11	ทำนา
นางสุวรรณ ประทุมเทา	39	1	นาเชือก	18	ทำนา
นางจันทร์ ประทุมเทา	62	1	นาเชือก	9	ทำนา
นางล้วน หมั่นไรสง	8	1	สระแก้ว	12	ทำนา
นางบุญกอง ด้านเนลา	60	7	โคกกลม	10	ทำนา
นายสุทิน แก้วพิจิตร	33	17	สระแก้ว	16	ทำนา
นายกลม บรรยง	16	17	สระแก้ว	15	ทำนา
นายวิระ ปะทะกั้ง	20	1	นาเชือก	4	ทำนา
นายเสถียร ทามแก้ว	49	12	สันติสุข	9	ทำนา
นายชาติ ทองดวง	23	12	สันติสุข	6	ทำนา
นายทองแก้ว นนทศรี	55	17	สระแก้ว	29	ทำนา
นางบุญมี ปะทะโน	3	1	นาเชือก	29	ทำนา
นางทองม้วน เขียวศิริ	63	1	นาเชือก	3	ทำนา
นางนวน ศรีแก้ว	42	1	นาเชือก	3	ทำนา
นางทองใบ เทียงอวน	41	1	นาเชือก	19	ทำนา
นางทองคูณ คุณโน	15	1	นาเชือก	14	ทำนา
นายหา ปะทะโน	11	1	นาเชือก	30	ทำนา
นายสัมฤทธิ์ ยอดแก้ว	91	1	นาเชือก	14	ทำนา

3.3 การใช้ประโยชน์พื้นที่ของหน่วยงานอื่น (ทั้งในและรอบแนวเขต)

3.3.1 ที่ตั้งและภารกิจของหน่วยงานงานของรัฐ

ไม่มี

3.3.2 ที่ตั้งและกิจการของเอกชน

ไม่มี

3.4 ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ไม่มี

ข้อมูลการท่องเที่ยว

1. การแบ่งพื้นที่ในการบริหารจัดการ

ในพื้นที่เขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูนลำพัน ได้แบ่งพื้นที่พร้อมจัดการออกเป็น 3 ส่วน คือ

1.1 พื้นที่ตั้งของสำนักงาน บ้านพักเจ้าหน้าที่ ประมาณ 10 %

1.2 พื้นที่เป็นสภาพป่าธรรมชาติที่ให้นักท่องเที่ยวเข้าไปใช้บริการ และเที่ยวดูปูทูลกระหม่อม ซึ่งจะทำเป็นเส้นทางศึกษาธรรมชาติอีกประมาณ 40 %

1.3 พื้นที่เป็นสภาพธรรมชาติที่ห้ามไม่ให้เข้าไปโดยเด็ดขาดอีกประมาณ 50 %

2. แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

2.1 ตลาดการท่องเที่ยว

2.1.1 ปริมาณการท่องเที่ยว

จากการเก็บข้อมูลกับปริมาณนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในป่าดูนลำพัน พบว่าในรอบ 1 ปี มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในป่าดูนลำพันประมาณ 50,000 คน เฉลี่ยเดือนละ 4,500 คน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นคนจังหวัดมหาสารคาม โดยเฉพาะอำเภอนาเชือกคิดเป็นร้อยละ 40 ของปริมาณนักท่องเที่ยวทั้งหมด และเป็นคนมหาสารคาม (รวมคนในอำเภอนาเชือกด้วย) คิดเป็นร้อยละ 80

2.1.2 ฤดูกาลท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวสามารถท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาลแต่เนื่องจากป่าดูนลำพันเป็นพื้นที่อยู่อาศัยของปูทูลกระหม่อม ซึ่งเป็นปูพิเศษที่พบได้เพียงแห่งเดียวในโลก ในบริเวณนี้ ดังนั้นฤดูกาลที่ไม่เหมาะแก่การท่องเที่ยว คือระหว่างเดือนสิงหาคม-เดือนธันวาคม เพราะเป็นช่วงที่ปูผสมพันธุ์และวางไข่ แต่สามารถจัดแบ่งพื้นที่ให้เป็นที่อยู่ตามธรรมชาติและพื้นที่สาธิต ก็สามารถทำให้เข้าไปท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล

2.1.3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในป่าคุณลำพันส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย อายุของนักท่องเที่ยวร้อยละ 60 มีอายุ 20 ปี และการศึกษาภาคบังคับร้อยละ 50 อาชีพรับจ้าง ร้อยละ 30 จากการสัมภาษณ์พบว่าส่วนใหญ่ไปรับจ้างอยู่จังหวัดอื่นๆ เมื่อกลับมาเยี่ยมบ้านจะเข้ามาเที่ยวในป่าคุณลำพันทุกครั้ง

ข้อมูลด้านบริหารการจัดการ

1. นโยบายและแผนพัฒนาที่เกี่ยวข้อง

1.1 ด้านทรัพยากรป่าไม้

1.1.1 แผนงานการกำหนดขอบเขต

- โครงการสำรวจรังวัดขอบเขตพื้นที่ป่าคุณลำพัน
- โครงการทำหลักเขตและรั้วพื้นที่ป่าคุณลำพัน โดยรอบพื้นที่ประมาณ 343 ไร่

1.1.2 แผนงานสร้างจิตสำนึกและให้การศึกษาแก่ประชาชนในท้องถิ่น

- โครงการเผยแพร่ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- โครงการป้ายสื่อความหมายการอนุรักษ์พื้นที่ป่าคุณลำพัน
- โครงการจัดทำเอกสารเผยแพร่ สิ่งตีพิมพ์ สื่อความรู้ทางวิดีโอและ โทรทัศน์

1.1.3 แผนการศึกษาเพื่อการวิจัย เพื่อการจัดการ

- โครงการศึกษาระบบนิเวศป่าคุณลำพัน
- โครงการจัดตั้งศูนย์ศึกษาป่าคุณลำพัน (ก่อสร้างอาคารที่ทำการ สถานที่บริการนักท่องเที่ยว

เที่ยว ห้องนิทรรศการแสดงความสำคัญของปูลูลกระหม่อม)

- โครงการศึกษาชีววิทยาของปูลูลกระหม่อม
- โครงการศึกษาพืชสมุนไพรที่พบในพื้นที่ป่าคุณลำพัน

1.2 ด้านการท่องเที่ยว

2.1.1 แผนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

- โครงการศึกษาการวางแผนการท่องเที่ยว
- โครงการก่อสร้างสาธารณูปโภค (ระบบประปา ระบบโทรศัพท์ ระบบการกำจัดขยะ พื้นที่รองรับขยะ)

2. โครงสร้างการบริหารจัดการ

2.1 หน่วยงานหลัก ส่วนอนุรักษ์สัตว์ป่า สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้

2.2 หน่วยงานปฏิบัติ

- หน่วยงานหลัก เขตห้ามล่าสัตว์ป่าคุณลำพัน

- หน่วยงานสนับสนุน

- 1) สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
- 2) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- 3) ชมรมอนุรักษ์ป่าทุลกระหม่อม
- 4) ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนนาเชือก
- 5) องค์การบริหารส่วนตำบลนาเชือก

วิสัยทัศน์และพันธกิจ

1.วิสัยทัศน์ (VISION)

1.1อยากทำแผนงานสร้างจิตสำนึกและให้การศึกษาแก่ประชาชนในท้องถิ่นและผู้ที่มาเที่ยวในป่าคุณลำพันให้สำเร็จ เหตุผล/ความจำเป็น เป็นการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแก่ประชาชนในท้องถิ่นและพื้นที่ใกล้เคียง

1.2 อยากทำโครงการการจัดตั้งศูนย์ศึกษาธรรมชาติและแหล่งข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับป่าน้ำจืดในไทย เหตุผล/ความจำเป็น เพื่อจัดนิทรรศการตลอดปี และบริการข้อมูลทางวิชาการแก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าคุณลำพัน

1.3 อยากจัดทำโครงการระบบสาธารณูปโภคให้ครบ (ระบบประปา ระบบโทรศัพท์ ระบบกำจัดขยะ) และจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติในป่าคุณลำพัน แบบสะพานไม้ (Boad walk)

2. พันธกิจ (MISSION)

2.1 ภาระกิจที่ต้องทำเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์

ระยะเร่งด่วน ในข้อที่ 1.2 และ 1.3

ระยะยาว คือวิสัยทัศน์ ในข้อที่ 1.1

2.2 กลยุทธ์ในการดำเนินงานให้สำเร็จ ประสานงานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นหรือองค์กรเอกชน มูลนิธิต่างๆ

2.3 งบประมาณ

- วิสัยทัศน์ในข้อที่ 1.1 งบประมาณ	500,000	บาท
- วิสัยทัศน์ในข้อที่1.2 งบประมาณ	5,000,000	บาท
- วิสัยทัศน์ในข้อที่1.3 งบประมาณ	3,000,000	บาท

ทำเนียบเจ้าหน้าที่เขตห้ามล่าพันธุ์สัตว์ป่าอุบลราชธานี

นายสมพงษ์ พงษ์พานูรักษ์
(หัวหน้าเขต)

นายสมศักดิ์ บุญคุ้ม
นายพีรพัฒน์ ศรีวาสุทธิ์
(ผู้ช่วย)

นางสาวรัตดา ใต้พรม
(ธุรการ)

นายสุมิตร มารศรี
นางกาญจนา ฝากไชสง
นางคำแพง บุญศรีวงศ์
(สื่อความหมาย)

นายวงษ์ทอง พิมพ์ศักดิ์
นายศักดิ์ สุรินทร์เซ็ง
(ไฟฟ้า-ประปา)

นายวิระ ประละถ้ง
นายบุญช่วง เทียบอินทร์
นายสมบัติ วาปีโส
นายฉวี ยอดแก้ว
นายประจวบ เจริญศรี
(โยธา-เวรยาม)

นางอมร เทียบเพชร
นางบัวไหว กุซัง
นางนิลาวรรณ จันสุวรรณ
นางนงนุส ปรีเวสูง
(แม่บ้าน-ด้านตรวจ)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผศ.ชูลิทธิ ชูชาติ

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลุ่มแม่น้ำแม่วาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อจัดสร้างชุดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตลุ่มแม่น้ำแม่วาวให้ เป็นตัวอย่างในการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ชุดการท่องเที่ยวดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งในการปรับตัวและบุคคลภายนอกเข้าใจชุมชนดียิ่งขึ้นในการอนุรักษ์ระบบนิเวศป่า วิธีการดำเนินการวิจัย การวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้บุคคล 3 ฝ่าย คือ คณะนักวิจัย ชาวบ้าน และผู้ประกอบการรวมทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น แต่กระบวนการวิจัยในลักษณะ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบแก้ไข และการกระทำใหม่ เป็นหน้าที่หลักของคณะวิจัยและชาวบ้านกลุ่มตัวอย่าง ใช้พื้นที่ประชากรหมู่บ้านหนึ่งในเขตลุ่มแม่น้ำแม่วาว

ผลของการวิจัย

1. ได้ชุดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่มีลักษณะอนุรักษ์ระบบนิเวศป่า และวัฒนธรรมของกะเหรี่ยง เป็นตัวอย่างเพื่อเผยแพร่แก่หมู่บ้านอื่นๆ
2. นักท่องเที่ยวและผู้สนใจเข้าใจวัฒนธรรมกะเหรี่ยงมากยิ่งขึ้น เพราะได้เรียนรู้จากพื้นที่จริงและสื่อมวลชน
3. ชาวบ้านได้เรียนรู้เกี่ยวกับการวิจัยเบื้องต้น วิธีการดังกล่าว นำไปสู่การแก้ปัญหาในชุมชนเพื่อเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง
4. ได้พบจุดแข็งของหมู่บ้าน คือ ความเหนียวแน่นในการอนุรักษ์ระบบนิเวศป่า และการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานวัฒนธรรมเดิม จุดอ่อน คือ ชาวบ้านต้องตกเป็นเหยื่อของบุคคลภายนอกในการปรับตัวทางด้านเศรษฐกิจ
5. กระบวนการวิจัยเพื่อการสร้างชุดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีกิจกรรมหลายประการที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน
6. กะเหรี่ยงใช้แนวคิดนิเวศเชิงวัฒนธรรม ในการอนุรักษ์ระบบนิเวศป่า

นางจิรพร ศรีวัฒนานุกุลกิจ

การท่องเที่ยวกับความเปลี่ยนแปลงในชุมชนชาวเขา

วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อ ศึกษาประวัติการท่องเที่ยวในชุมชน ศึกษาข้อมูลและความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ของชุมชนที่มีการท่องเที่ยวเข้าไป รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยว ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยมีขอบเขตของการศึกษาในชุมชนกะเหรี่ยง เหว้า และมูเซอ ที่ตั้งอยู่บนเส้นทางท่องเที่ยวในกลุ่มน้ำตก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย การเลือกชุมชนที่ศึกษาเป็นการเลือกแบบเจาะจง และสุ่มตัวอย่างครัวเรือนในแต่ละชุมชนแบบง่าย ได้ครัวเรือนตัวอย่างจำนวน 197 ครัวเรือน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสังเกตและการสัมภาษณ์ การประมวลผลข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา การแจกแจงนับความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษา

1. การท่องเที่ยวเริ่มเข้ามาที่บ้านร่วมมิตรเมื่อปีพ.ศ. 2518 โดยนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้าไปในชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยวในระยะแรกเป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมธรรมชาติและศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน มีการนำช้างซึ่งในขณะนั้นมีเพียง 4 เชือกมาให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ระยะต่อมามีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปในชุมชนมากขึ้น รูปแบบการเดินทางได้เปลี่ยนแปลงจากการเดินทางเป็นการเดินทางโดยเรือและรถยนต์ จึงมีการรวมกลุ่มกันจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชน เช่นการเดินป่า การขี่ช้างและการพักผ่อนในชุมชน หลังจากปีพ.ศ. 2525 เป็นต้นมาการท่องเที่ยวได้ขยายผล ไปยังชุมชนตัวอย่างที่อยู่ใกล้เคียง

2. ประชากรที่เป็นตัวอย่างเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยมีโครงสร้างอายุส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 5-19 ปี ในแต่ละครัวเรือนมีอายุเฉลี่ย 4.9-5.6 คน ประชาชนมีการเคลื่อนไหวโดยการย้ายออกมากกว่าย้ายเข้า ในด้านการศึกษาประชากรส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาในด้านการประกอบอาชีพ พบว่ามีการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย รับจ้าง บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และอื่นๆ นอกจากนั้นความแตกต่างด้านชาติพันธุ์ แต่ละชุมชนจึงมีประเพณี กฎระเบียบ ข้อห้ามที่เป็นของชาติพันธุ์ของตนตลอดจนความเชื่อต่างกันออกไป แต่ก็มีบางประเพณีที่จัดคล้ายๆกัน

3. การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อชุมชน พบว่า การท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบทางเศรษฐกิจด้านอาชีพ รายได้ ระบบการผลิตและการลงทุน การตลาด ส่วนในทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงด้านความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การรวมกิจกรรมทางสังคมในชุมชน การย้ายถิ่นของประชากรและปัญหาสังคมต่างๆ สำหรับในด้านวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรมการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย วัฒนธรรมการบริโภค วัฒนธรรมการแต่งกาย และวัฒนธรรมที่ใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการดำเนินชีวิต

4. ปัจจัยที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวแบ่งเป็น

4.1 ปัจจัยภายนอก ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว รัฐได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น สำหรับปัจจัยด้านแหล่งท่องเที่ยวพบว่า จังหวัดเชียงรายมีสถานที่ท่องเที่ยวทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสถานที่ท่องเที่ยวที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น ตลอดจนมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ไว้รองรับนักท่องเที่ยว

4.2 บริเวณลุ่มน้ำกก ซึ่งมีสภาพภูมิศาสตร์และสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยว เช่น การเที่ยวชมธรรมชาติ การขี่ช้าง การเดินป่า นอกจากนั้นในบริเวณดังกล่าวยังเป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิต

รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์มณี , อาจารย์สิทธิฐากร ชู

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ในจังหวัดกาญจนบุรี

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในจังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ของนักท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี ในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2543 จำนวน 300 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามสถานที่สำคัญในจังหวัดกาญจนบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม แบบตอบเลือก และแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 20-35 ปี และมีการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงาน/ลูกจ้าง และมีรายได้ไม่น้อยกว่า 10,000 บาท/เดือน

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว 4 ด้าน ด้านบรรยากาศด้านกายภาพ ด้านบรรยากาศด้านจิตใจ ด้านบรรยากาศประกอบด้านอื่นๆ และด้านส่วนผสมทางการตลาด พบว่า

ด้านบรรยากาศด้านกายภาพ ประเภทที่พักแรมที่นักท่องเที่ยวเลือกใช้บริการมากที่สุด คือ แพพัก งานประเพณีและวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี ที่นักท่องเที่ยวสนใจคือ งานสัปดาห์สะพานข้ามแม่น้ำแคว พาหนะที่นักท่องเที่ยวใช้เดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี คือ รถยนต์

ส่วนตัว แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวสนใจมากที่สุด คือ น้ำตกเอราวัณ และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ

ที่นักท่องเที่ยวสนใจมากที่สุด คือ สะพานข้ามแม่น้ำแคว

ด้านบรรยากาศด้านจิตใจ พบว่า มูลเหตุที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรีมากที่สุด คือ ความตั้งใจเดินทางมาท่องเที่ยว ส่วนในด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นในระดับมาก คือ ความสะดวกสบายในการเดินทาง

ด้านบรรยากาศประกอบอื่นๆ พบว่า แหล่งข้อมูลของจังหวัดกาญจนบุรี ที่นักท่องเที่ยวได้รับคือ ประสบการณ์จากที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยว สินค้าที่ระลึก/ของฝาก ที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือกซื้อ คือ ประเภทอาหาร และนักท่องเที่ยวคิดว่า ราคาสินค้าของที่ระลึก/ของฝาก มีความเหมาะสม ส่วนในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจในระดับมาก ด้านผลิตภัณฑ์

ด้านส่วนผสมทางการตลาด พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นในระดับมาก ด้านผลิตภัณฑ์ คือ ชื่อเสียงและความสนใจของแหล่งท่องเที่ยว

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยว จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ พบว่า ไม่มีความสอดคล้องกัน

นางสาวจันทนา โพลัน และคณะ

ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวพระธาตุนาดูน

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวพระธาตุนาดูน มีจุดมุ่งหมายเพื่อทราบถึงความต้องการ ทักษะคติ ความนิยม ความประทับใจ ปัญหาและอุปสรรคของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพระธาตุนาดูน ทั้งในวันหยุดราชการในวันทำการ และในช่วงวันงานนมัสการพระธาตุนาดูน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา 200 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูนส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในจังหวัดมหาสารคาม วัดดูประสงค์ของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจและประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ช่วงที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาเที่ยว คือ ช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ และช่วงงานนมัสการพระธาตุนาดูน นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาดูนส่วนใหญ่มีความศรัทธาและประทับใจต่อพระธาตุนาดูนซึ่งถือว่าพระธาตุนาดูนเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวมหาสารคามและ

จังหวัดมหาสารคามและจังหวัดใกล้เคียง ถึงแม้ว่าพระธาตุนาคูนเป็นที่รู้จักในนาม “พุทธมณฑลอีสาน” แต่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพระธาตุนาคูนยังพบปัญหาที่ควรปรับปรุงแก้ไขส่วนต่างๆ หลายด้าน เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของพระธาตุนาคูน และการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ที่มีในพระธาตุนาคูน นอกจากนี้ปัญหาที่นักท่องเที่ยวต้องการให้ปรับปรุงแก้ไข คือ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่มีในพระธาตุนาคูน เช่น ร้านอาหารไม่เพียงพอ ร้านขายของที่ระลึกไม่มีสินค้าที่หลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ของพระธาตุนาคูนห้องน้ำไม่สะอาดและไม่เพียงพอ

ส่วนด้านความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการให้พัฒนาในด้านต่างๆ ของพระธาตุนาคูน คือ ด้านการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับพระธาตุนาคูน สถานที่ท่องเที่ยวในพระธาตุนาคูน กิจกรรมต่างๆ ของพระธาตุนาคูนเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความศรัทธา และสนใจมากขึ้น ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของพระธาตุนาคูนและสถานที่ท่องเที่ยวในพระธาตุนาคูนควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่หรือมีคฤหัสถ์ประจำที่ ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวพระธาตุนาคูน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ควรมีสินค้าที่หลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ ห้องน้ำควรสะอาดและเพียงพอ

ดังนั้นควรช่วยกันดูแลรักษาโบราณสถานและสถานที่ท่องเที่ยวภายในพระธาตุนาคูน เผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักและศรัทธาสืบไป

สวัสดิ์ วงศ์ธีรวัฒน์

นิเวศวิทยาและสถานภาพความหลากหลายสัตว์ป่า

ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

นิเวศวิทยาและสถานภาพความหลากหลายสัตว์ป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นส่วนหนึ่งของแผนงานวิจัยด้านนิเวศวิทยาและสถานภาพความหลากหลายสัตว์ป่าในพื้นที่อนุรักษ์ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณดำเนินการจาก โครงการจัดทำแผนแม่บทและการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า กรมป่าไม้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหลากหลายชนิดพันธุ์ สภาพถิ่นอาศัย และการกระจายพันธุ์สัตว์ป่าจำพวกสัตว์บกมีกระดูกสันหลัง และวิเคราะห์ประเมินสถานภาพประชากรสัตว์ป่าที่มีถิ่นกำเนิดหรือมีแหล่งอาศัยในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในปัจจุบัน สำหรับใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการจัดทำแผนแม่บทและการจัดการพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย ระยะเวลาดำเนินการศึกษาสำรวจ ตั้งแต่เดือนเมษายน 2539 ถึงเดือนกรกฎาคม 2542 โดยใช้เทคนิคการสำรวจโดยตรงเป็นหลัก ในพื้นที่ศึกษาตามสภาพภูมิประเทศต่าง ๆ กัน คือ พื้นที่ป่าผสมผลัดใบ ป่า

ไม่ผลัดใบ เขาหินปูน และ พื้นที่เปิดโล่งและพื้นที่เกษตรกรรม มีผลการศึกษา ดังนี้

1. ความหลากหลายสัตว์ป่าจำพวกสัตว์บกมีกระดูกสันหลัง 4 จำพวก มีจำนวนไม่น้อยกว่า 391 ชนิด จำแนกได้เป็น สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 67 ชนิด นก 255 ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน 46 ชนิด และสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก 23 ชนิด

2. ถิ่นอาศัยและการกระจายพันธุ์ จากข้อมูลการศึกษาสำรวจพบว่า แหล่งป่าผลัดใบ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นป่าเบญจพรรณเป็นสังคมป่าหลัก เป็นแหล่งอาศัยสัตว์ป่าหลากหลายมากที่สุด จำนวน 248 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 83.8 ของชนิดสัตว์ป่าในพื้นที่ทั้งหมด ลำดับรองลงไปได้แก่ แหล่งเขาหินปูน จำนวน 106 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 35.8 แหล่งพื้นที่เปิดโล่งและพื้นที่เกษตรกรรม จำนวน 83 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 28.0 และแหล่งป่าไม่ผลัดใบ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสังคมป่าดิบเขาสลับป่าสนเขา เป็นแหล่งอาศัยสัตว์ป่าหลากหลายน้อยที่สุด จำนวน 62 ชนิด คิดเป็นร้อยละ 20.9 ของชนิดสัตว์ป่าในพื้นที่ทั้งหมด ตามลำดับ โดยระดับความมากน้อยของประชากรสัตว์ป่าจากการสำรวจในทั้ง 4 แหล่งอาศัย อยู่ในเกณฑ์พบน้อย พบธรรมดา และพบมาก ลดหลั่นไปตามลำดับ

3. สถานภาพสัตว์ป่า

3.1 สถานภาพตามกฎหมายพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2535 จัดเป็นสถานภาพสัตว์ป่าในประเทศไทย จากข้อมูลการศึกษามีเป็น สัตว์ป่าสงวน 2 ชนิด และสัตว์ป่าคุ้มครอง 282 ชนิด ซึ่งถือว่าเป็นพวกสัตว์หายากที่อยู่ภายใต้มาตรการคุ้มครองตามกฎหมาย ส่วนที่เหลือ 107 ชนิด เป็นสัตว์ป่านอกคุ้มครอง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสัตว์พบมากทั่ว ๆ ไป

3.2 สถานภาพด้านอนุรักษ์ตามเกณฑ์กำหนดของ IUCN RED LIST, 1996 จัดเป็นสถานภาพสัตว์ป่าหายากระดับนานาชาติ จากข้อมูลการศึกษามีเป็นชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ 28 ชนิด แบ่งออกได้เป็น ระดับใกล้สูญพันธุ์ยิ่ง 2 ชนิด ระดับใกล้สูญพันธุ์ 7 ชนิด และระดับมีแนวโน้มสูญพันธุ์ 19 ชนิด ส่วนอีก 6 ชนิด เป็นระดับใกล้ถูกคุกคามเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์

3.3 สถานภาพประชากรสัตว์ป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ากลุ่มน้ำปาย จำแนกได้เป็น ระดับที่มีเสถียรภาพมั่นคงเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์น้อย ได้แก่ ระดับประชากรชุกชุม 15 ชนิด และระดับประชากรค่อนข้างชุกชุม 40 ชนิด คิดเป็น 14% ของชนิดสัตว์ป่าในพื้นที่ทั้งหมด และเป็นระดับที่มีเสถียรภาพไม่มั่นคงเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์มาก ได้แก่ ระดับประชากรค่อนข้างหายาก 163 ชนิด และระดับประชากรหายาก 77 ชนิด คิดเป็น 61.4% ของชนิดสัตว์ป่าในพื้นที่ทั้งหมด ส่วนระดับข้อมูลไม่เพียงพอต่อการประเมินประชากร เนื่องจากสำรวจไม่พบตัวโดยตรงในระหว่างการศึกษา ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นสัตว์หายากหรือค่อนข้างหายากในประเทศไทย มีจำนวน 96 ชนิด คิดเป็น 24.6% ของชนิดสัตว์ป่าในพื้นที่ทั้งหมด

4. ปัจจัยที่มีผลคุกคามต่อสถานภาพความหลากหลายสัตว์ป่า

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปายเป็นแหล่งที่มีความหลากหลายสัตว์ป่าจำพวกสัตว์บกมีกระดูกสันหลังค่อนข้างสูง แต่มีสถานภาพประชากรสัตว์ป่าส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์มีเสถียรภาพไม่มั่นคง เสี่ยงต่อการลดน้อยหรือสูญพันธุ์ไปจากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปายได้ค่อนข้างมาก มีสาเหตุสำคัญได้แก่

- 4.1 การเปลี่ยนแปลงสภาพถิ่นที่อยู่ของสัตว์ป่า อันเนื่องมาจากการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตรกรรมและที่อยู่อาศัย เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบมากที่สุด
- 4.2 การขาดความต่อเนื่องของถิ่นที่อยู่อาศัยสัตว์ป่า อันเนื่องมาจากการพัฒนาและสร้างถนนในพื้นที่ป่า เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบมาก
- 4.3 การล่าสัตว์ป่า อันเนื่องมาจากชุมชนในพื้นที่ป่า เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบค่อนข้างมาก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 3

ระเบียบวิจัย

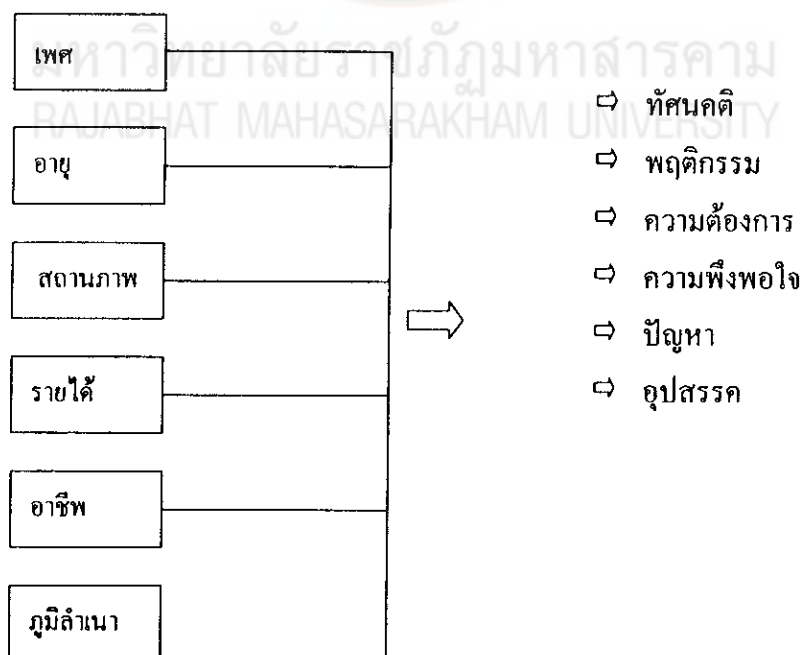
3.1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ในกาศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนา ศักยภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าดงลำพัน ของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวหรือจัดกิจกรรม เดินป่าศึกษาธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ อาชีพ ภูมิสำเนา ซึ่งมี ผลต่อทัศนคติ, พฤติกรรม, ความต้องการ, ความพึงพอใจ, ปัญหา, อุปสรรค, ต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าดงลำพันที่แตกต่างกันไปของแต่ละบุคคล และจากกรอบแนวความคิดดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัย เพื่อทราบผลการวิจัยว่า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพื้นที่ป่าดงลำพัน, มีทัศนคติ, พฤติกรรม, ความต้องการ, ความพึงพอใจ, ปัญหา, อุปสรรค เสนอเป็นกรอบแนวความคิดดังนี้ กรอบแนวความคิดของการศึกษาวิจัย ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าดงลำพันของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพื้นที่ป่าดงลำพัน

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ในพื้นที่ป่าดงลำพัน

3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ เป็นตัวแปรที่ศึกษาในฐานะที่เป็นสาเหตุ ได้แก่
 - เพศ
 - อายุ
 - สถานภาพ
 - รายได้
 - อาชีพ
 - ภูมิลำเนา
2. ตัวแปรตาม เป็นตัวแปรที่ศึกษาในฐานะที่เป็นผลที่ทำให้เกิดเหตุ คือ
 - ทัศนคติ
 - พฤติกรรม
 - ความต้องการ
 - ความพึงพอใจ
 - ปัญหา
 - อุปสรรค

3.3 . สมมติฐาน

สมมติฐานเป็นข้อเสนอดำเนินใจ หรือหลักการที่เขาสมมติขึ้นมาโดยอาจจะเป็นจริงหรือไม่จริงก็ได้ ทั้งนี้เพื่อพิจารณาว่าผลที่เกิดขึ้นมีอะไรบ้าง

1. พื้นที่ป่าดงลำพันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น่าสนใจ
2. ประชาชน รวมถึงบุคลากรในพื้นที่ป่าดงลำพันมีความพร้อมในระดับปานกลางด้านสาธารณูปโภคตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆแก่นักท่องเที่ยว
3. นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจระดับปานกลางต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าดงลำพัน

3.4 การสร้างเครื่องมือวัด

เครื่องมือวัด โดยใช้แบบสอบถามจะใช้วัดตัวแปรในเชิงปริมาณเพื่อความต้องการทราบผลที่จะเกิดขึ้นว่าเป็นอย่างไร เช่น

- วัดทัศนคติ
- วัดพฤติกรรม
- วัดความพึงพอใจ
- วัดความต้องการ

วัดความพึงพอใจ

วัดปัญหา

วัดอุปสรรค

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในป่าคุณลำพันของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าคุณลำพัน ครั้งนี้ได้ทำการสร้างเครื่องวัดโดยวิธีการแจกแบบสอบถาม ซึ่งมีการออกแบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้กรอกแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าคุณลำพัน

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อป่าคุณลำพัน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ลักษณะคำถามในแบบสอบถามมีดังนี้

- . Close- End เป็นแบบสอบถามปลายปิดที่มีคำตอบปลายปิด คือ แบบสอบถามที่ต้องการให้เลือกเพียงข้อเดียว
- . Open – End เป็นแบบสอบถามที่ถามความคิดเห็น ทศนคติ หรือความพึงพอใจจะเป็นคำตอบที่เป็นประโยชน์ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ

3.5 ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้

- . ประชากรที่ใช้วิจัยครั้งนี้ เป็นนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าคุณลำพัน
- . กลุ่มสุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าคุณลำพันจำนวน 200 คน

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำจัดกระทำข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window 98 ตามขั้นตอนดังนี้

- 1.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
- 1.2 ทำตารางลงรหัส
- 1.3 ลงรหัส
- 1.4 วิเคราะห์ข้อมูล

2. ค่าสถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

สูตรร้อยละ

$$\text{อัตราร้อยละ} = \frac{n \times 100}{N}$$

แทนค่า

n = จำนวนตัวอย่างที่ทำการศึกษา

N = จำนวนกลุ่มสุ่มตัวอย่างทั้งหมด

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

มีสูตรดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X_i}{n}$$

และ

$$S = \sqrt{\frac{\sum (X_i - \bar{X})^2}{n-1}}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

S แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X_i แทน ค่าเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวคนที่ i เมื่อ i แทน 1, 2, 3, ...

n แทน จำนวนนักท่องเที่ยวในกลุ่มตัวอย่าง

3. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวัดระดับทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวป่าอนุรักษ์
อำเภอเขาเขื่อน จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ 5 ระดับ คือ

1.00-1.5	มากที่สุด
1.51-2.50	มาก
2.51-3.50	ปานกลาง
3.51-4.50	น้อย
4.51-5.00	น้อยที่สุด

4. วิเคราะห์เกี่ยวกับทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวป่าดูนลำพัน

คะแนน	ระดับทัศนคติ
1	มากที่สุด
2	มาก
3	ปานกลาง
4	น้อย
5	น้อยที่สุด

นอกเหนือจากนี้ผู้วิจัยได้ประมวลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับทัศนคติความต้องการ ปัญหา และอุปสรรค จากผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์เนื้อหาและเรียงลำดับความถี่ในแต่ละประเด็น แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบ การบรรยาย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมี 4 ตอนคือ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าดงลำพัน
3. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อป่าดงลำพัน
4. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 ตารางแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามเพศ โดยคิดเป็นร้อยละ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	96	48.00
หญิง	104	52.00
รวม	200	100

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในป่าดงลำพัน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00 ส่วนเพศชาย 96 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00

ตารางที่ 2 ตารางแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามอายุ โดยคิดเป็นร้อยละ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	96	48.00
20-30 ปี	51	25.50
30-40 ปี	38	19.0
40-50 ปี	10	5.00
มากกว่า 50 ปี	5	2.50
รวม	200	100

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าคุณลำพันส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 20-30 ปี จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00 ลำดับที่ 2 คืออายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 ลำดับที่ 3 คืออายุระหว่าง 30-40 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 19.00 ลำดับที่ 4 คืออายุระหว่าง 40-50 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 และลำดับที่ 5 คืออายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50

ตารางที่ 3 ตารางแสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามสถานภาพ โดยคิดเป็นร้อยละ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	126	63.00
สมรส	70	35.00
หย่าร้าง	1	0.50
อื่นๆ (หม้าย)	3	1.50
รวม	200	100

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าคุณลำพันส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด มีจำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 63.00 ลำดับที่ 2 คือสมรสมีจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00 ลำดับที่ 3 คือหม้ายมีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 และลำดับที่ 4 คือหย่าร้างมีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามอาชีพ โดยคิดเป็นร้อยละ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
นักเรียน/นักศึกษา	98	49.00
รับราชการ	19	9.50
บริษัท/เอกชน	15	7.50
เกษตรกร	17	8.50
ค้าขาย	20	10.00
อื่นๆ	31	15.50
รวม	200	100

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าดูนกส่วนใหญ่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 49.00 ลำดับที่ 2 คืออาชีพกิจการส่วนตัว จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 ลำดับที่ 3 คืออาชีพค้าขาย จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ลำดับที่ 4 คืออาชีพรับราชการ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50 ลำดับที่ 5 คืออาชีพเกษตรกร จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50 และลำดับที่ 6 คือบริษัท/เอกชน จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามรายได้ โดยคิดเป็นร้อยละ

รายได้/ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 3,000 บาท	97	48.50
3,000 -6,000 บาท	35	17.50
6,000 -9,000 บาท	15	7.50
สูงกว่า 9,000 บาท	12	6.00
อื่นๆ (ไม่มีรายได้)	41	20.50
รวม	200	100

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยงที่มาเที่ยวป่าคุณลำพันส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท/เดือน จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 48.50 ลำดับที่ 2 คือยังไม่มีรายได้ จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 20.50 ลำดับที่ 3 คือรายได้ระหว่าง 3,000-6,000 บาท/เดือน จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50 ลำดับที่ 4 คือรายได้ระหว่าง 6,000-9,000 บาท/เดือน จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50 และลำดับที่ 5 คือรายได้สูงกว่า 9,000 บาท/เดือน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวจำแนกตามภูมิลำเนา โดยคิดเป็นร้อยละ

ภูมิลำเนา	จำนวน	ร้อยละ
นักท่องเที่ยวในจังหวัด มหาสารคาม	152	76.00
นักท่องเที่ยวที่มาจากจังหวัด อื่นๆ	48	24.00
รวม	200	100

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยงที่มาเที่ยวป่าคุณลำพันส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาใน จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 76.00 และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากจังหวัด อื่นๆ 48 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00

ตอนที่ 2 พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าดูนลำพัน
ตารางที่ 7 แสดงการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าดูนลำพัน โดยคิดเป็นร้อยละ

เดินทางมาโดย	จำนวน	ร้อยละ
เดิน	7	3.50
รถจักรยานยนต์	17	23.50
รถประจำทาง	65	32.50
รถยนต์	70	35.00
อื่นๆ (จักรยาน)	11	5.50
รวม	200	100

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยวป่าดูนลำพันโดยรถยนต์ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00 ลำดับที่ 2 เดินทางมาโดยรถประจำทาง จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 ลำดับที่ 3 เดินทางมาโดยรถจักรยานยนต์ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 23.50 ลำดับที่ 4 เดินทางมาโดยรถจักรยาน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 5.50 และลำดับที่ 5 เดินทางมาโดยการเดิน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนครั้ง/เดือนที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวป่าดูนลำพัน โดยคิดเป็นร้อยละ

จำนวนครั้งที่มาเที่ยวป่าดูนลำพัน/เดือน	จำนวน	ร้อยละ
1 ครั้ง / เดือน	66	33.00
2 ครั้ง / เดือน	19	9.50
3 ครั้ง / เดือน	11	5.50
4 ครั้ง / เดือน	7	3.50
อื่นๆ (มาครั้งแรก)	97	48.50
รวม	200	100

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวป่าดูนลำพันเป็นครั้งแรก,มาปีละครั้งสองครั้ง มากที่สุด จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 48.50 ลำดับที่ 2 คือ 1 ครั้ง/เดือน จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 ลำดับที่ 3 คือ 2 ครั้ง/เดือน จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50 ลำดับที่ 4 คือ 3 ครั้ง/เดือน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 5.50 และลำดับที่ 5 คือ 4 ครั้ง/เดือน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว จำแนกตามช่วงที่นิยมมาเที่ยวป่าดูนลำพัน โดยคิดเป็นร้อยละ

ช่วงที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาเที่ยวป่าดูนลำพัน	จำนวน	ร้อยละ
วันเสาร์-อาทิตย์	106	53.00
วันหยุดนักขัตฤกษ์	23	11.50
เทศกาล	29	14.50
วันทำการราชการ	11	5.50
อื่นๆ (แล้วแต่โอกาส)	31	15.50
รวม	200	100

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า ช่วงที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาเที่ยวมากที่สุด คือ ช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 53.00 ลำดับที่ 2 คือแล้วแต่เวลาและโอกาส จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 ลำดับที่ 3 คือเดินทางมาช่วงเทศกาล จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 14.50 ลำดับที่ 4 คือเดินทางมาช่วงวันหยุดนักขัตฤกษ์ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 11.50 และลำดับที่ 5 เดินทางมาในวันเวลาราชการ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 5.50

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยว จำแนกตามวัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยวที่เดินทาง มาเที่ยวป่าคุณลำพัน โดยคิดเป็นร้อยละ

วัตถุประสงค์ที่เดินทาง มาเที่ยวป่าคุณลำพัน	จำนวน	ร้อยละ
พักผ่อนหย่อนใจ	90	45.00
ทัศนศึกษา	84	42.00
ศึกษา/วิจัย	15	7.50
จัดกิจกรรมพิเศษ	7	3.50
อื่นๆ(สำรวจสภาพป่า)	4	2.00
รวม	200	100

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่าวัตถุประสงค์ที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวป่าคุณลำพัน ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00 ลำดับที่ 2 เพื่อ ทัศนศึกษา จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 42.00 ลำดับที่ 3 เพื่อศึกษา/วิจัย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อย ละ 7.50 ลำดับที่ 4 เพื่อจัดกิจกรรมพิเศษ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 และลำดับที่ 5 เพื่อ สำรวจสภาพป่า จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00

ตารางที่ 11 แสดงว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าคุณลำพันรู้จักป่าคุณลำพันจากสื่อใด โดยคิดเป็นร้อยละ

สื่อที่นักท่องเที่ยวรู้จัก ป่าคุณลำพัน	จำนวน	ร้อยละ
โทรทัศน์	2	1.00
อินเทอร์เน็ต	3	1.50
วิทยุ	36	18.00
สื่อสิ่งพิมพ์	68	34.00
อื่นๆ(คำบอกเล่าปากต่อปาก)	91	45.50
รวม	200	100

จากตารางที่ 11 แสดงว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวรู้จักป่าคุณลำพันมากที่สุด คือจากคำบอกเล่าปากต่อปาก จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 45.50 ลำดับที่ 2 จากสื่อสิ่งพิมพ์ จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 ลำดับที่ 3 จากวิทยุ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 18.00 ลำดับที่ 4 จากอินเทอร์เน็ต จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 และลำดับที่ 5 จากโทรทัศน์ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00

ตารางที่ 12 แสดงแนวความคิดว่าอยากให้ป่าคุณควรมีการพัฒนาในด้านใดเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ จำแนกตามความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยคิดเป็นร้อยละ

ป่าคุณลำพันควรมีการพัฒนา ด้านใดบ้าง	จำนวน	ร้อยละ
เส้นทางคมนาคม	32	16.00
การดูแลสถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก	73	36.50
ไฟฟ้า	46	23.00
ร้านค้า	13	6.50
ห้องน้ำ	21	10.50
สิ่งอำนวยความสะดวก	10	5.00
รวม	5	2.50
	200	100

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่าแนวคิดที่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าคุณลำพันควรมีการพัฒนามากที่สุด คือ การดูแลสถานที่ท่องเที่ยว จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50 ลำดับที่ 2 คือ ที่พัก จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 ลำดับที่ 3 คือเรื่องเส้นทางคมนาคม จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 ลำดับที่ 4 คือเรื่องร้านค้า จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50 ลำดับที่ 5 คือเรื่องไฟฟ้า จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 ลำดับที่ 6 คือเรื่องห้องน้ำ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 และลำดับที่ 7 คือเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อป่าดูนลำพัน

ตารางที่ 13

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D	ระดับความคิดเห็น
1. ความสะดวกในการเดินทาง	2.63	1.12	มาก
2. ป้ายบอกเส้นทางของแหล่งท่องเที่ยว	2.74	1.11	มาก
3. ความพร้อมของสถานที่	2.59	1.00	มาก
4. การให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าดูนลำพัน	2.62	1.02	ปานกลาง
5. ความเหมาะสมในการประชาสัมพันธ์ของป่าดูนลำพัน	2.46	0.97	มาก
6. มีสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวก ห้องน้ำ ร้านอาหาร มีเพียงพอ	3.01	1.12	ปานกลาง
7. การรักษาความปลอดภัย	3.12	1.19	ปานกลาง
8. ป่าดูนลำพันมีที่พักให้กับนักท่องเที่ยวเหมาะสม	2.72	0.95	มาก
9. การให้บริการของเจ้าหน้าที่เหมาะสม	2.53	0.99	มาก
10. ท่านมีความสนใจและประทับใจต่อสถานที่ท่องเที่ยวป่าดูนลำพัน	2.24	1.04	มาก

จากตาราง

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อป่าคุณลำพันพบว่า

ระดับความคิดเห็น “มากที่สุด” ไม่มี

ระดับความคิดเห็น “มาก” มี 7 ข้อ คือ ความสะดวกในการเดินทาง ป้ายบอกเส้นทางของแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมของสถานที่ ความเหมาะสมในการประชาสัมพันธ์ในป่าคุณลำพัน มีสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวก ห้องน้ำ ร้านอาหาร มีเพียงพอ การให้บริการของเจ้าหน้าที่เหมาะสม ท่านมีความสนใจและประทับใจต่อสถานที่ท่องเที่ยวป่าคุณลำพัน

ระดับความคิดเห็น “ปานกลาง” มีทั้งหมด 3 ข้อ คือ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าคุณลำพัน การรักษาความปลอดภัย ป่าคุณลำพันมีที่พักให้กับนักท่องเที่ยวเหมาะสม

ระดับความคิดเห็น “น้อย” ไม่มี

ระดับความคิดเห็น “น้อยที่สุด” ไม่มี

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

1. ในการเดินทางมาเที่ยวป่าคุณลำพันของท่านท่านได้รับความพึงพอใจและประทับใจในเรื่องใดบ้าง

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวป่าคุณลำพันนั้นได้รับความพึงพอใจและประทับใจซึ่งจะเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

1. ความสบายใจ ธรรมชาติสวยงาม
2. ประทับใจปูทูลกระหม่อม
3. ทักษะนิยภาพ และความสวยงามของป่าคุณลำพัน
4. มีความสมดุลทางธรรมชาติ
5. เจ้าหน้าที่ให้ความเป็นกันเองให้คำแนะนำต่างๆ ได้ดี
6. รู้จักสมุนไพร ดินไม้
7. การต้อนรับและการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสามัคคี

2. ในการเดินทางมาเที่ยวป่าคุณลำพันของท่านท่านได้พบปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้างและมีข้อเสนอแนะอย่างไร

1. สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ห้องน้ำ ร้านค้า ร้านอาหาร เช่น ร้านอาหารมีไม่เพียงพอ อาหารไม่หลากหลาย ห้องน้ำอยู่ไกล

2. รถที่สัญจรไม่ค่อยมี
3. ถนนไม่ค่อยดี เป็นหลุมเป็นบ่อ
4. การที่นักท่องเที่ยวไม่มีจิตสำนึกในการท่องเที่ยวคือทิ้งขยะ ชีดเขียนบนต้นไม้ ซึ่งเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ
5. ไม่สะดวกในการเข้าชมเส้นทางศึกษาธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรติดป้ายบอกห้ามทำลายธรรมชาติที่สำคัญต้องปลูกจิตสำนึกในการรักษาธรรมชาติให้นักท่องเที่ยว
2. ถนนไม่ค่อยดีอยากให้ปรับปรุงให้ดีกว่านี้
3. สิ่งที่ท่านต้องการพัฒนาในป่าดูนลำพันในจุดใดบ้าง อย่างไร
 1. ด้านการประชาสัมพันธ์
 2. ร้านอาหาร ต้องมีอาหารที่อร่อย
 3. ปลูกป่าเพิ่มขึ้น
 4. นำสัตว์ป่ามาปล่อย
 5. อยากให้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น
 6. ควรมีน้ำดื่มที่สะอาดไว้คอยบริการ
 7. รักษาความสะอาด
 8. ขุดหลอกหนองน้ำดูน
 9. มีตู้โทรศัพท์มากขึ้น
 10. ร้านขายของที่ระลึก
 11. สะพานข้ามบ่อน้ำในป่า / ทางเดิน
 12. ทางเดินเข้าออกแคบ
 13. สร้างหอดูนก / คูไฟฟ้า ผู้บุกรุก
 14. สร้างหอประชุมเอนกประสงค์
 15. ทำรั้วถาวร ป้ายหน่วยงานที่ชัดเจน
 16. ติดไฟตามทางเดิน
 17. มีจักรยานให้เช่า
 18. มีที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยว

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาป่าดงลำพัน
อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. เพื่อทราบถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ ในป่าดงลำพัน
5. เพื่อทราบถึงปัจจัยและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการในพื้นที่ป่าดงลำพัน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
6. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการในพื้นที่ป่าดง อำเภอเมือง จังหวัด มหาสารคาม

5.2 วิธีดำเนินการวิจัย

เพื่อทราบถึงแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าดงลำพัน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในป่าดงลำพัน ของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าดงลำพัน ครั้งนี้ได้ทำการสร้างเครื่องวัด โดยวิธีการแจกแบบสอบถาม ซึ่งมีการออกแบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้กรอกแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าดงลำพัน
- ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อป่าดงลำพัน
- ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ลักษณะคำถามในแบบสอบถามมีดังนี้

1. Close- End เป็นแบบสอบถามปลายปิดที่มีคำตอบปลายปิด คือ แบบสอบถามที่ต้องการให้เลือกเพียงข้อเดียว
2. Open – End เป็นแบบสอบถามที่ถามความคิดเห็น ทศนคติ หรือความพึงพอใจจะเป็นคำตอบที่เป็นประโยชน์ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ

ประชากรและกลุ่มที่สุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักท่องเที่ยงที่มาเที่ยวป่าดูนลำพัน
2. กลุ่มสุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยงที่มาเที่ยวป่าดูนลำพันจำนวน 200 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจัดกระทำข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window 98 ตามขั้นตอนดังนี้

- 1.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
- 1.2 ทำตารางลงรหัส
- 1.3 ลงรหัส
- 1.4 วิเคราะห์ข้อมูล

2. ค่าสถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

สูตรร้อยละ

$$\text{อัตราร้อยละ} = \frac{n \times 100}{N}$$

แทนค่า

n = จำนวนตัวอย่างที่ทำการศึกษา

N = จำนวนกลุ่มสุ่มตัวอย่างทั้งหมด

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

มีสูตรดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X_i}{n}$$

และ

$$S = \sqrt{\frac{\sum (X_i - \bar{X})^2}{n-1}}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

S แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X_i แทน ค่าเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวคนที่ i เมื่อ i แทน 1, 2, 3, ...

n แทน จำนวนนักท่องเที่ยวในกลุ่มตัวอย่าง

3. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวัดระดับทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวป่าคุณลำพัน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้ค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ 5 ระดับ คือ

1.00-1.50	มากที่สุด
1.51-2.50	มาก
2.51-3.50	ปานกลาง
3.51-4.50	น้อย
4.51-5.0	น้อยที่สุด

4. วิเคราะห์เกี่ยวกับทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวป่าคุณลำพัน

คะแนน	ระดับทัศนคติ
1	มากที่สุด
2	มาก
3	ปานกลาง
4	น้อย
5	น้อยที่สุด

นอกเหนือจากนี้ผู้วิจัยได้ประมวลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับทัศนคติความต้องการ ปัญหา และอุปสรรค จากผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์เนื้อหาและเรียงลำดับความถี่ในแต่ละประเด็น แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบ

5.3 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาป่าคุณลำพัน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม สรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่ป่าคุณลำพัน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00 ส่วนเพศชายมีจำนวนน้อยกว่า คือ 96 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00

ช่วงอายุของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าคุณลำพันมากที่สุด คือ ช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00 ส่วนช่วงอายุของนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ช่วงอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50

สถานภาพของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในป่าดงลำพันส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด มีจำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 63.00 ส่วนสถานภาพของนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ หย่าร้าง มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.50

อาชีพของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าดงลำพันส่วนใหญ่มีอาชีพนักเรียน นักศึกษามีจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 49.00 ส่วนอาชีพของนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ บริษัท เอกชน มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50

จำนวนรายได้ของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าดงลำพันส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท มีจำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 48.50 ส่วนรายได้ของนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ตั้งแต่ 9,000 บาทขึ้นไป มีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00

ภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยว ที่มาเที่ยวในป่าดงลำพันส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาในจังหวัดมหาสารคาม มีจำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 76.00 ส่วนนักท่องเที่ยวที่มาจากจังหวัดอื่นๆ มีจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00

ตอนที่ 2 พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว ที่มาเที่ยวป่าดงลำพัน

นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในป่าดงลำพันส่วนใหญ่เดินทางมาโดย รถยนต์ มีจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00 ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ เดินทางมาโดยการเดิน มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50

จำนวนครั้งที่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าดงลำพันส่วนใหญ่ คือ อื่นๆ (มาครั้งแรก) มีจำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 48.50 จำนวนนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 4 ครั้งต่อเดือน มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50

ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาเที่ยวในป่าดงลำพันส่วนใหญ่ คือ เสาร์-อาทิตย์ มีจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 53.00 ส่วนช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยว น้อยที่สุด คือ วันทำการราชการ มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 5.50

วัตถุประสงค์ที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวป่าดงลำพันส่วนใหญ่ คือ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ มีจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00 ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือ อื่นๆ (สำรวจพื้นที่ป่า) มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้จักป่าดงลำพันจากแหล่งอื่นๆมากที่สุด (คำบอกเล่าปากต่อปาก) มีจำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 45.50 และรู้จักป่าดงลำพันจากสื่อทางโทรทัศน์น้อยที่สุด มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.00

จำแนกความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการที่จะพัฒนาป่าคุณลำพันมากที่สุด คือ การดูแลสถานที่ท่องเที่ยว มีจำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50 และนักท่องเที่ยวที่ต้องการที่จะพัฒนาเป็นลำดับท้ายสุด คือ สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50

- ตอนที่ 3 ความพึงพอใจและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาป่าคุณลำพัน**
- ความพึงพอใจที่มีต่อความสะดวกในการเดินทางของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับ “มาก” คิดเป็นค่าเฉลี่ย 32.5 เปอร์เซนต์**
- ความพึงพอใจที่มีต่อป้ายบอกเส้นทางของแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับ “มาก” คิดเป็นค่าเฉลี่ย 35.5 เปอร์เซนต์
- ความพึงพอใจที่มีต่อป้ายบอกเส้นทางของแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับ “มาก” คิดเป็นค่าเฉลี่ย 35.5 เปอร์เซนต์
- ความพึงพอใจที่มีต่อการให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยวอยู่ในระดับ “ปานกลาง” คิดเป็นค่าเฉลี่ย 33.5 เปอร์เซนต์
- ความพึงพอใจที่มีต่อความเหมาะสมในการประชาสัมพันธ์ของป่าคุณลำพันอยู่ในระดับ “มาก” คิดเป็นค่าเฉลี่ย 43.0 เปอร์เซนต์
- ความพึงพอใจที่มีต่อการมีสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกห้องน้ำ ร้านอาหารมีเพียงพอ ของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับ “มาก” คิดเป็นค่าเฉลี่ย 33.0 เปอร์เซนต์
- ความพึงพอใจต่อ การรักษาความปลอดภัย ของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับ “ปานกลาง” คิดเป็นค่าเฉลี่ย 31.0 เปอร์เซนต์
- ความพึงพอใจต่อ ป่าคุณลำพันมีที่พักให้กับนักท่องเที่ยวเหมาะสม ของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับ “ปานกลาง” คิดเป็นค่าเฉลี่ย 34.0 เปอร์เซนต์
- ความพึงพอใจต่อ การให้บริการของเจ้าหน้าที่ที่เหมาะสม ของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับ “มาก” คิดเป็นค่าเฉลี่ย 37.5 เปอร์เซนต์
- ความพึงพอใจต่อ ท่านมีความสนใจและประทับใจต่อสถานที่ท่องเที่ยว อยู่ในระดับ “มาก” คิดเป็นค่าเฉลี่ย 36.0 เปอร์เซนต์

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

1.ในการเดินทางมาเที่ยวป่าดูนลำพันของท่านท่านได้รับความพึงพอใจและประทับใจในเรื่องใดบ้าง

- 1.1 ความสบายใจ ธรรมชาติที่สวยงาม
- 1.2 ประทับใจปูหลุกระหม่อม
- 1.3 ทักษะภาพ และความสวยงามของป่า
- 1.4 มีความสมดุลทางธรรมชาติ
- 1.5 เจ้าหน้าที่ให้ความเป็นกันเองให้คำแนะนำต่างๆ ได้ดี
- 1.6 รู้จักสมุนไพร ต้นไม้
- 1.7 การต้อนรับและการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสามัคคี

2.ในการเดินทางมาเที่ยวป่าดูนลำพันของท่านท่านได้พบปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง และมีข้อเสนอแนะอย่างไร

- 2.1 สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ห้องน้ำ ร้านค้า ร้านอาหาร เช่น ร้านอาหารมีไม่เพียงพอ อาหารไม่หลากหลาย ห้องน้ำอยู่ไกล
- 2.2 รถที่สัญจรไม่ค่อยมี
- 2.3 ถนนไม่ค่อยดี เป็นหลุมเป็นบ่อ
- 2.4 การที่นักท่องเที่ยวไม่มีจิตสำนึกในการท่องเที่ยวคือทิ้งขยะ ชีดเขียนบนต้นไม้ ซึ่งเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ
- 2.5 ไม่สะดวกในการเข้าชมเส้นทางศึกษาธรรมชาติ

3.สิ่งที่ท่านต้องการพัฒนาในป่าดูนลำพันในจุดใดบ้าง อย่างไร

- 3.1 ด้านการประชาสัมพันธ์
- 3.2 ร้านอาหาร ต้องมีอาหารที่อร่อย
- 3.3 ปูหลุป่าเพิ่มขึ้น
- 3.4 นำสัตว์ป่ามาปล่อย
- 3.5 อยากให้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น
- 3.6 ควรมีน้ำดื่มที่สะอาดไว้คอยบริการ
- 3.7 รักษาความสะอาด
- 3.8 ขุดหลอกหนองน้ำดูน
- 3.9 มีคู่มือที่มากขึ้น
- 3.10 ร้านขายของที่ระลึก

- 3.11 สะพานข้ามบ่อน้ำในป่า / ทางเดิน
- 3.12 ทางเดินเข้าออกแคบ
- 3.13 สร้างหอดูนก / ดูไฟฟ้า ผู้บุกรุก
- 3.14 สร้างหอประชุมเอนกประสงค์
- 3.15 ทำรั้วถาวร ป้ายหน่วยงานที่ชัดเจน
- 3.16 ติดไฟตามทางเดิน
- 3.17 มีจักรยานให้เช่า
- 3.18 มีที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

อภิปรายผล

จากการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ; กรณีศึกษาป่าคุณลำพัน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ซึ่งมีอายุระหว่าง 20 ปี ที่เป็นกลุ่มนักเรียนนักศึกษา และส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม สามารถเดินทางมาโดยรถยนต์ส่วนตัวเป็นอันดับหนึ่ง และเดินทางมาท่องเที่ยวโดยใช้รถประจำทางในลำดับที่สอง และส่วนใหญ่เดินทางมาเป็นครั้งแรก ช่วงเวลาที่นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวป่าคุณลำพัน คือ วันหยุดเสาร์ – อาทิตย์ เป็นส่วนมาก สำหรับวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว คือ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เป็นลำดับที่หนึ่ง และในลำดับใกล้เคียงกัน คือ เพื่อทัศนศึกษา และจากผลการสำรวจ พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้จักป่าคุณลำพันจากคำบอกเล่าปากต่อปากในกลุ่มคนรู้จักกัน

จากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวป่าคุณลำพันได้รับความพึงพอใจในทัศนียภาพ และความสวยงามเป็นธรรมชาติของป่าคุณลำพัน บรรยากาศโดยรวมสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้รู้จักพรรณไม้ต่างๆ และประทับใจในความสวยงามของบุทลกระหม่อม ที่เป็นจุดเด่นของพื้นที่ป่าคุณลำพัน นอกจากสภาพความเป็นธรรมชาติของพื้นที่ป่าคุณลำพันที่เป็นที่น่าประทับใจ ยังรวมไปถึงการให้ข้อมูล การบริการ และการต้อนรับของเจ้าหน้าที่ทุกท่าน

จากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัญหาที่พบในแหล่งท่องเที่ยวป่าคุณลำพัน คือ การประชาสัมพันธ์ และการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมาของป่าคุณลำพัน และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสถานที่ หากมีการทำสื่อ หรือแสดงได้เหมาะสมก็จะช่วยให้ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย จึงควรสนับสนุนให้ดำเนินการเพื่อให้ได้ผลที่น่าพอใจ การเดินทางเข้าถึงพื้นที่ป่าคุณลำพัน การคมนาคมขนส่ง เช่น รถประจำทางที่นักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการ รวมไปถึงรายละเอียดปลีกย่อยที่เกี่ยวข้อง อย่างเช่น สภาพของถนน แผนที่การเดินทาง ป้ายบอกเส้นทาง นอกจากนี้ ปัญหาที่ควรปรับปรุงแก้ไข คือ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่มีในสถานที่ท่องเที่ยว เช่น ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ร้านอาหารไม่เพียงพอ น้ำดื่มที่สะอาดสำหรับบริการนักท่องเที่ยว ห้องน้ำและที่พักไม่เพียงพอ ตลอดจนสาธารณูปโภคต่างๆ

นักท่องเที่ยวมีความต้องการให้มีการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวป่าคุณลำพันในด้านการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรู้จัก และเดินทางมาเที่ยวป่าคุณลำพันเพิ่มมากขึ้น โดยผ่านสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ นิตยสาร วารสาร วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ รวม

ไปถึงอินเทอร์เน็ต เพื่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันก็ช่วยสนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้ยั่งยืน การเดินทางที่สะดวกสบาย รวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น บ้านพักและห้องน้ำที่สะอาด ควรมีระบบจัดเก็บน้ำไว้สำหรับบริการนักท่องเที่ยว และเพียงพอแก่นักท่องเที่ยว ร้านอาหารให้มีอาหารหลากหลาย สะอาด และเพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ด้านการติดต่อสื่อสาร ต้องการให้มีผู้โทรศัพท์สาธารณะบริการในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น มีไฟฟ้าสำรองในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินขึ้น

นอกจากนี้สิ่งปลูกสร้างที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ป่าดงลำพัน เช่น หอส่งนก ซึ่งในปัจจุบัน ได้มีการสำรวจพบนกเป็ดน้ำที่อพยพย้ายถิ่นหนีสภาพภูมิอากาศที่หนาวเย็นมาจากไซบีเรีย เป็นจำนวนนับหมื่นตัว เดินทางเข้ามาในช่วงเดือนธันวาคม-กุมภาพันธ์ บ้างก็มีการวางไข่และทำรังในบริเวณพื้นที่ป่าดงลำพัน ซึ่งเป็นจุดที่น่าสนใจในการเดินทางมาเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวอีกด้วย สะพานทางเดินในพื้นที่ป่าดงลำพันที่แข็งแรงกว่าเดิม ที่จัดสรรสำหรับนักท่องเที่ยว และหอแสดงผลงานการสำรวจพบพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ที่ค้นพบในพื้นที่ป่าดงลำพัน ตลอดจนประวัติความเป็นมา ภาพถ่ายทางอากาศของสภาพพื้นที่ป่าดงลำพัน การจัดกิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ภายในพื้นที่การจัดอบรมยุวมัคคุเทศก์ รวมไปถึงการปลูกป่าเพิ่มเติม การอนุรักษ์พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่หายาก การบริการข้อมูลอย่างเต็มที่ และที่สำคัญคือการดูแลพื้นที่ป่าดงลำพันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย , 2538 , นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ปี พ.ศ. 2538-2539 . กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย , 2542 , คู่มือปฏิทินท่องเที่ยว ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง ภาคอีสาน

ปี พ.ศ. 2542 . กองกิจกรรม

สุทธิธิ์ ชูชาติ . อุตสาหกรรมท่องเที่ยว . เชียงใหม่ : ลานนาการพิมพ์ , 2542

นิคม จารุมณี . การท่องเที่ยวและการจักอุตสาหกรรมท่องเที่ยว . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา ,

2535

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา , 2542 , การวางแผน การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน . คณะมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ยศ สันตสมบัติ , 2542 , ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่าง

ยั่งยืน . เชียงใหม่ : ศูนย์ศึกษาความหลากหลายทางชีววิทยาและภูมิปัญญาท้องถิ่น

คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วรรณพร วณิชานุกร , 2540 , นิเวศท่องเที่ยว : การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ . กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยว

แห่งประเทศไทย

WWW . GOOGLE . CO . TH

WWW . TAT . OR . TH

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

วิจัยเรื่อง : ศึกษาสัถยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ; กรณีศึกษาป่าคุณลำพัน อำเภอ นาเชือก จังหวัด
มหาสารคาม

ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้กาเครื่องหมาย ✓ ลงใน ○ ที่ตรงกับความจริงมากที่สุด และกรุณาตอบให้ครบทุกข้อ
เพราะความคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการวิจัยเป็นอย่างมาก

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ

1. ต่ำกว่า 20 ปี 2. 20-30 ปี
 3. 30-40 ปี 4. 40-50 ปี
 5. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

3. สถานภาพ

1. โสด 2. สมรส
 3. หย่าร้าง 4. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. อาชีพ

1. นักเรียน / นักศึกษา 2. รับราชการ
 3. บริษัท / เอกชน 4. เกษตร
 5. ค้าขาย 6. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

5. รายได้

1. ต่ำกว่า 3,000 บาท 2. 3,000-6,000 บาท
 3. 6,000-9,000 บาท 4. สูงกว่า 9,000 บาท
 5. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

6. ภูมิลำเนา

หมู่บ้าน.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....

ตอนที่ 2. พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวป่าดงลำพัน

1. ท่านเดินทางมาโดย

1. เดิน 2. รถจักรยานยนต์
 3. รถประจำทาง 4. รถยนต์
 5. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

2. จำนวนครั้งที่ท่านมาท่องเที่ยวป่าดงลำพัน

1. มาครั้งแรก 2. 1 ครั้ง / เดือน
 3. 2 ครั้ง / เดือน 4. 3 ครั้ง / เดือน
 5. 4 ครั้ง / เดือน 6. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

3. ช่วงเวลาที่ท่านนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวป่าดงลำพัน

1. เสาร์-อาทิตย์ 2. วันหยุดนักขัตฤกษ์
 3. เทศกาล 4. วันทำการราชการ
 5. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. วัตถุประสงค์ที่ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวป่าดงลำพัน

1. พักผ่อนหย่อนใจ 2. ทักษะศึกษา
 3. ศึกษา / วิจัย 4. จัดกิจกรรมพิเศษ
 5. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

5. ท่านรู้จักป่าดงลำพันจากสื่อใด

1. โทรทัศน์ 2. อินเทอร์เน็ต
 3. วิทยุ 4. สื่อสิ่งพิมพ์ เช่นวารสาร หนังสือพิมพ์
 5. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

6. ท่านคิดว่าป่าดงลำพันควรจะมีการพัฒนาด้านใด เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพมากขึ้น (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. เส้นทางคมนาคม
 2. การดูแลสถานที่พัก
 3. ที่พัก
 4. ไฟฟ้า
 5. ร้านค้า
 6. ห้องน้ำ
 5. สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 3. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อป่าคุณลำพัน

ความพึงพอใจ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ความสะดวกในการเดินทาง					
2. ป้ายบอกเส้นทางของแหล่งท่องเที่ยว					
3. ความพร้อมของสถานที่					
4. การให้ข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าคุณลำพัน					
5. ความเหมาะสมในการประชาสัมพันธ์ของป่าคุณลำพัน					
6. มีสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวก หอมนำร้านอาหารมีเพียงพอ					
7. มีการรักษาความปลอดภัย					
8. ป่าคุณลำพันมีที่พักให้กับนักท่องเที่ยวเหมาะสม					
9. การให้บริการของเจ้าหน้าที่เหมาะสม					
10. ท่านมีความสนใจและประทับใจต่อสถานที่ท่องเที่ยวป่าคุณลำพัน					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

1. ในการเดินทางมาเที่ยวป่าดูนลำพันของท่านท่านได้รับความพึงพอใจและประทับใจในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

2. ในการเดินทางมาเที่ยวป่าดูนลำพันของท่านท่านได้พบปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้างและมีข้อเสนอแนะอย่างไร

.....

.....

.....

.....

3. ท่านมีสิ่งที่ต้องการพัฒนาป่าดูนลำพันในจุดใดบ้าง อย่างไร

.....

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบ ว-1
สำหรับนักศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
หัวข้อคำชี้แจง
ประกอบการขอขบประมาณโครงการวิจัย
ปีงบประมาณ 2547

1. ชื่อโครงการ ; ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ; กรณีศึกษาป่าดงลำพัน อำเภอนาเชือก จังหวัด มหาสารคาม
2. ประเภทของงานวิจัย ; การวิจัยเชิงประยุกต์
3. สาขาที่ทำการวิจัย ; อุตสาหกรรมท่องเที่ยว
4. คณะผู้ดำเนินงานวิจัย ;
 - 1.นางสาวนงกัญญา แสนสุข
 - 2.นางสาวภาวดี แฝงจินดา
 - 3.นางสาวศิริพร ใจดี
 - 4.นางสาวสุรัตน์ญา ก้าววิจิตร

5. สถานที่ทำการศึกษา ; ป่าดงลำพัน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

6.วัตถุประสงค์

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้เจริญเฟื่องฟูรุดหน้ามาตามลำดับเป็นผลให้เกิดรายได้หมุนเวียนมีมูลค่านับแสนล้านบาท ซึ่งส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ แต่ในด้านตรงกันข้าม การเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกลับทำให้สภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว และภาพพจน์ของการท่องเที่ยวลดถอยลง การจัดการท่องเที่ยวโดยทั่วไปมักประสบปัญหาที่สวนทางกันระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม การพัฒนาการท่องเที่ยวในทิศทางที่ประสานการพัฒนากับการอนุรักษ์นั้น ได้มีความพยายามมาโดยตลอด ด้วยการวางกลยุทธ์ในการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาที่ดำเนินการอย่างรอบคอบตรงตามหลักวิชาการและความต้องการของประเทศในการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์และกระแสของชาวโลกที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงก่อให้เกิดกระแสที่สำคัญต่อการท่องเที่ยว 3 ด้าน คือ

1. กระแสความต้องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

2. กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวในการศึกษาเรียนรู้สิ่งแวดล้อมและ
ทรัพยากรธรรมชาติ

3. กระแสความต้องการพัฒนาคน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากพลัง 3 กระแสนี้จึงทำให้เกิดแนวคิดการพัฒนาในรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบ
ใหม่ที่ป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และเพื่อรักษาระบบนิเวศของธรรมชาติ นั่นคือ Green
Tourism หรือ Ecotourism ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีกรอบและ โครงสร้างเล็กๆ รวมกัน แล้ว
นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนได้ (All tourism should be sustainable tourism :
Dowling, 1995) นักวิชาการจากสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคพื้นแปซิฟิก (PATA) องค์การการ
ท่องเที่ยวโลก (WTO) และนักวิชาการในอุตสาหกรรมทั้งจาก ยุโรป สหรัฐอเมริกา ต่างให้คำจำกัด
ความของ Ecotourism บนพื้นฐานองค์ประกอบว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ
(Environmental education-based tourism) โดยประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการ
(Community based participation) ร่วมคิดดำเนินการ ได้รับความประโยชน์ และบำรุงรักษา เพื่อ
พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพและประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Conservation
Tourism) ที่หมายถึงรูปแบบของการท่องเที่ยวเพื่อรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมเป็นการจัดการการท่องเที่ยวที่
รักษาคุณภาพทั้งการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural-based tourism) และแหล่งวัฒนธรรม
(Cultural-based tourism) อันจะนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable tourism) ที่มีจุด
มุ่งหมายเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยใช้
ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาดสามารถรักษาเอกลักษณ์ความเป็นธรรมชาติไว้นานที่สุด
เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดและใช้ประโยชน์ได้ตลอดกาลยาวนานที่สุด โดยมีกิจกรรมเชิงนิเวศใน
แหล่งธรรมชาติ ศึกษาพันธุ์พืช สัตว์ สัตว์ คุณก คุณแมลง คู่มือ หรือกิจกรรมกึ่งนิเวศ เช่น ถ่ายรูป
บันทึกภาพ บันทึกเสียง รวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวธรรมชาติหรือวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ
ถิ่น ดังเช่น พื้นที่ป่าคุณลำพัน ซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ลักษณะ
ป่าเป็นป่าพรุ กลางป่ามีแอ่งน้ำขนาดใหญ่ มีน้ำซึมจากใต้ดินไหลออกมาตลอดเวลาชาวบ้านเรียกว่า
น้ำคุณในป่ามีดินไม้หายาก มีพืชสมุนไพรหลายชนิด โดยเฉพาะดินรูปฤๅษีชาวบ้านเรียกว่าดินลำ
พันดังนั้นจึงเรียกรวมกันว่าป่าคุณลำพันซึ่งชาวบ้านได้ร่วมมือกันอนุรักษ์ป่าแห่งนี้จนได้รับการ
ประกาศให้เป็นพื้นที่การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นแหล่งอาศัยของปูทูลกระหม่อม ปูน้ำจืดหายาก
ชนิดหนึ่งของโลก มีสีสวยงามหลากสี ได้แก่ สีม่วง สีเหลือง สีชมพู สีขาวสลับกัน สมเด็จพระเจ้า
ลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ทรงพระราชทานชื่อว่า “ปูทูลกระหม่อม”

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะทำการศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ; กรณี
ศึกษาพื้นที่ป่าคุณลำพัน เพื่อทราบถึงความสามารถด้านการรองรับนักท่องเที่ยว การอำนวยความสะดวก
สะดวก การบริการ สาธารณูปโภคต่างๆ ปัญหาและอุปสรรค รวมถึงแนวทางในการพัฒนาให้

7. วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อทราบถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการในป่าคุณลำพัน
2. เพื่อทราบถึงปัจจัยและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการในพื้นที่ป่าคุณลำพัน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการในพื้นที่ป่าคุณ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
4. เพื่อทราบถึงแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าลำพัน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

8. สมมติฐาน

สมมติฐานเป็นข้อเสนอตามเงื่อนไข หรือหลักการที่เขาสมมติขึ้นมา โดยอาจจะเป็นจริงหรือไม่จริงก็ได้ ทั้งนี้เพื่อพิจารณาว่าผลที่เกิดขึ้นมีอะไรบ้าง

1. พื้นที่ป่าคุณลำพันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น่าสนใจ
2. ประชาชน รวมถึงบุคลากรในพื้นที่ป่าคุณลำพันมีความพร้อมในระดับปานกลางด้านสาธารณูปโภคตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆแก่นักท่องเที่ยว
3. นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจระดับปานกลางต่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าคุณลำพัน

9. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการในพื้นที่ป่าคุณลำพัน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
2. ได้ทราบถึงปัจจัยและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการในพื้นที่ป่าคุณลำพัน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
3. ได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการในพื้นที่ป่าคุณลำพัน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

10. วิธีวิจัย

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

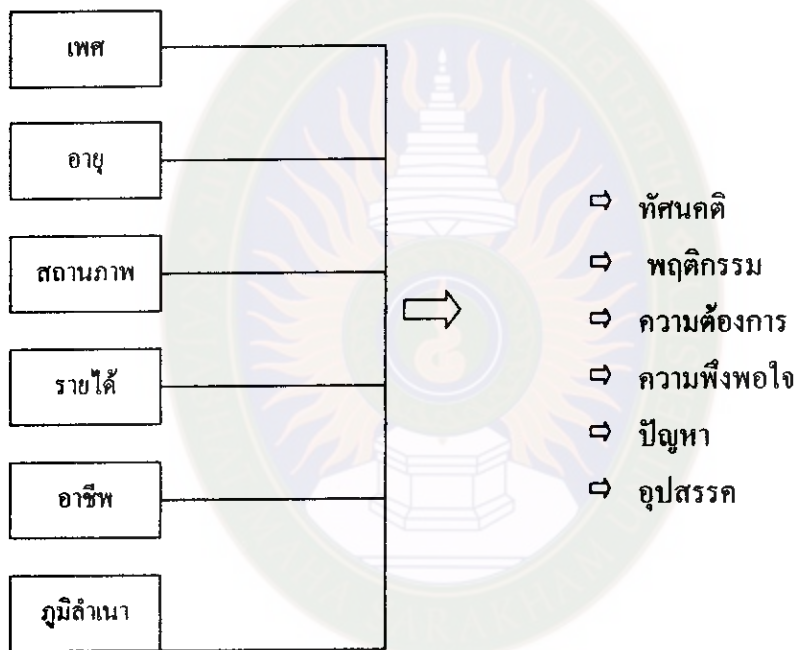
ในกาศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าคุณลำพัน ของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวหรือจัดกิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ อาชีพ ภูมิฐานะ ซึ่งมีผลต่อทัศนคติ, พฤติกรรม , ความต้องการ , ความพึงพอใจ , ปัญหา , อุปสรรค , ต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าคุณลำพันที่แตกต่างกันไปของแต่ละบุคคล

และจากกรอบแนวคิดดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัย เพื่อทราบผลการวิจัยว่า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพื้นที่ป่าดงลำพัน, มีทัศนคติ , พฤติกรรม , ความต้องการ , ความพึงพอใจ , ปัญหา, อุปสรรค เสนอเป็นกรอบแนวคิดดังนี้ กรอบแนวคิดของการศึกษาวิจัย ศึกษาปัจจัยที่ผลต่อการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าดงลำพัน ของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในพื้นที่ป่าดงลำพัน

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาศักยภาพ
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าดงลำพัน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ เป็นตัวแปรที่ศึกษาในฐานะที่เป็นสาเหตุ ได้แก่
 - เพศ
 - อายุ
 - สถานภาพ
 - รายได้
 - อาชีพ
 - ภูมิฐานะ
2. ตัวแปรตาม เป็นตัวแปรที่ศึกษาในฐานะที่เป็นผลที่ทำให้เกิดเหตุ คือ
 - ทัศนคติ

พฤติกรรม

ความต้องการ

ความพึงพอใจ

ปัญหา

อุปสรรค

การสร้างเครื่องมือวัด

เครื่องมือวัด โดยใช้แบบสอบถามจะใช้วัดตัวแปรในเชิงปริมาณเพื่อความต้องการทราบผล
ที่จะเกิดขึ้นว่าเป็นอย่างไร เช่น

วัดทัศนคติ

วัดพฤติกรรม

วัดความพึงพอใจ

วัดความต้องการ

วัดความพึงพอใจ

วัดปัญหา

วัดอุปสรรค

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในป่าดงลำพันของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ป่าดงลำพัน ครั้งนี้ได้ทำการสร้างเครื่องมือวัด โดยวิธีการแจกแบบสอบถาม ซึ่งมีการออกแบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้กรอกแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าดงลำพัน

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อป่าดงลำพัน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ลักษณะคำถามในแบบสอบถามมีดังนี้

ก. **Close- End** เป็นแบบสอบถามปลายปิดที่มีคำตอบปลายปิด คือ แบบสอบถามที่ต้องการให้เลือกเพียงข้อเดียว

ข. **Open – End** เป็นแบบสอบถามที่ถามความคิดเห็น ทัศนคติ หรือความพึงพอใจจะเป็นคำตอบที่เป็นประโยคทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ

- **ประชากรและกลุ่มที่สุ่มตัวอย่าง**

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้

ก. ประชากรที่ใช้วิจัยครั้งนี้ เป็นนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าดงลำพัน

ข. กลุ่มสุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวป่าดงลำพันจำนวน 200 คน

- การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ใช้ร้อยละเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด

1. สูตรร้อยละ

$$\text{อัตราร้อยละ} = \frac{n \times 100}{N}$$

แทนค่า

n = จำนวนตัวอย่างที่ทำการศึกษา

N = จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

2. ใช้โปรแกรม SPSS/ PC + (Statistical Packager The Social Science /

Personal Computer Plus) เพื่อหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) (Standard Deviation) มีสูตรดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X_i}{n}$$

และ

$$S = \sqrt{\frac{\sum (X_i - \bar{X})^2}{n-1}}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

S แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X_i แทน คะแนนของนักเรียนคนที่ i เมื่อ แทน 1, 2, 3, ...

n แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

11. แผนการดำเนินงานตลอดโครงการ

การดำเนินงาน	เดือน	มิถุนายน				กรกฎาคม				สิงหาคม				กันยายน			
	สัปดาห์	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
1	ประชุมคณะผู้ดำเนินงาน	↔															
2	เสนอหัวข้อวิจัย		↔↔														
3	สำรวจสถานที่ทำการวิจัย			↔↔													
4	เสนอโครงการวิจัย					↔↔											
5	รวบรวมข้อมูล								↔↔								
6	ดำเนินงานวิจัย									↔↔↔↔							
7	สรุปงานวิจัย													↔↔			
8	นำเสนอข้อมูล																↔

อุปกรณ์ในการทำวิจัย

อุปกรณ์ที่จำเป็นในการทำวิจัย

1. หนังสือคู่มือการท่องเที่ยว
2. แผนที่การเดินทางจังหวัดมหาสารคาม
3. ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวจังหวัดมหาสารคาม
4. แบบสอบถาม

อุปกรณ์วิจัยที่มีอยู่แล้ว

กล้องถ่ายรูป

เทปบันทึกเสียงสัมภาษณ์

กระดาษ

ปากกา

งบประมาณในการดำเนินงาน ;

1. ค่าน้ำมันรถออกสำรวจ	1000	บาท
2. ค่าอุปกรณ์บันทึกภาพ	700	บาท
3. ค่าเอกสารประกอบการวิจัย	200	บาท
4. ค่าพิมพ์เอกสาร	400	บาท
5. ค่าจัดทำรูปเล่ม	250	บาท

6.ค่าตอบแทนบุคลากร	300	บาท
7.ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	150	บาท
รวมค่าใช้จ่ายตลอดการดำเนินงานวิจัย	3000	บาท

(ลายเซ็น).....ผู้ขอรับทุน
(.....)

(ลายเซ็น).....ผู้ร่วมรับทุน
(.....)

(ลายเซ็น).....ผู้ร่วมรับทุน
(.....)

(ลายเซ็น).....ผู้ร่วมรับทุน
(.....)

นักศึกษาวิชาเอก..... ระดับ..... ปีที่.....
ความเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย.....

ลงชื่อ.....
(.....)

อาจารย์ภาควิชา.....

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ค

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ชนิดของพืชพรรณที่สำรวจพบในป่าดงลำพัน

ลำดับ	ชื่อท้องถิ่น	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	ประเภทไม้	ประโยชน์
1	กันครก	กล้วยเต่า Klui tao	<i>Polyalthai debilis finet & Gagnep</i>	S H	รากลำไปเป็นส่วนผสมทำแป้งเหล้า
2.	กอกกัน, อด	กอกกัน Kokkan	<i>Subulatum</i>	T	ทำเรือ ทำพิมพ์ ทำรางหมู
3.	กอย	กลอย Kloï	<i>Guillanmin Dennst</i>	HC	กินหัวเป็นอาหารแทนข้าว
4.	กะเจียว	กะเจียวขาว Krachieo Khao	<i>Parviflora Wall</i>	H	กินดอกเป็นผัก เป็นยาขับลม
5.	กะเดา	สะเดา Sadao	<i>Azadirachta indica juss var. siamensis valetton</i>	T	กินยอด กินดอก เป็นยาฆ่าแมลง
6.	กะโดนปุย	กะโดน Kradon	<i>Cray sphearica Roxe</i>	T	กินใบ เป็นผัก ใช้ยางย้อมแห
7.	กะเสด	กะถิ่นไทย Krathin Thai	<i>Leucacna leucocephala de wit</i>	ST	กินยอดและผัก
8.	กะหนวน	ฉนวน Chanuan	<i>Dalbergia nigresces Kurz</i>	T	ใช้เผาถ่านทำฝืน
9.	ก้านของ	بيب Pip	<i>Millingtonia hortensis Linn.f</i>	T	กินยอด เป็นไม้ประดับ
10.	กูดเขากวาง	กูดเขากวาง Kut Khao Kwang	<i>Celatopteris</i>	F	กินยอดอ่อน

สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในป่าดงลำพัน

ชื่อไทย	English Name	Scientific Name
กระแตเหนือ	Nothem treeshrew	Tapair belangeri (Wanner)
ค้างคาวขอบหูขาวเล็ก	Lesser Short-nosed Fruit Bat	Cynopterus brachyotis(Muller)
กระแต , กระจ๊อน	Indochinese Ground Squirrel	Menetes berdmorei (Blyth)
กระรอกบินจิวทองขาว*	White-bellied Squirrel	Petinomys setosus(Temminck)
หนูทุกใหญ่	Great Bandicoot	Bandicota indica (Bechstein)
หนูท้องขาว	Roof Rat	Rattus rattus (Linnaeus)
อีเห็นธรรมดา*	Common Palm Civet	Rattus hermaphroditus (Pallas)
พังพอนธรรมดา	Javan Mongoose	Herpestes javanicus(Geoffroy)

◆ จากคำบอกเล่าของงูชาวบ้าน

เอกสารอ้างอิง

1. รายงานความก้าวหน้า การจัดทำแผนการจัดการเพื่อกำหนดแนวทางการท่องเที่ยวป่าดงลำพัน เสนอ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

นกในป่าดงลำพัน

ชื่อไทย	English Name	Scientific Name	สถานะ	ชุกชุม
นกเขาชวา	Zebra Dove	Geopelia striata (Linnaeus)	R	1
นกกระปูดใหญ่	Greater CouCal	Centropus sinensi(Stephens)	R	2
นกฮูก,นกเค้ากู่	Collared Scops-Owl	Otus bakkamoena pannant	R	2
นกเค้าโมง,นกเค้าแมว	Asian Barred Owlet	Glaucidium cuculoides (Vigore)	R	2
นกเค้าจูด	Spotted Owlet	Athene brama (Temminck)	R	2
นกแอ่นตาด	Asian Palm Swift	Cypsiurus balasienis (Gray)	R	3
นกกระเต็นน้อยธรรมดา	Common Kingfisher	Alcedo atthis(Linnaeus)	N	1
นกกระเต็นอกขาว	Whitethroatdekingfishr	Halcyon smyrnensis (Linnaeus)	R	2
นกกระเต็นหัวดำ	Black-cappedkingfisher	Halcyon pileata (Linnaeus)	N	1
นกจาบคางเล็ก	Green Bee-eater	Merops orientalis Latham	R	3

สถานะ R = นกประจำถิ่น

N = นกย้ายถิ่น , นกอพยพ

ความชุกชุม 1 = นกหายากพบเพียง 1-2 ครั้งมา

2 = พบได้บ้าง จำนวนค่อนข้างน้อย

3 = พบได้ง่าย จำนวนค่อนข้างมาก

4 = พบได้ทั่วไป มีมาก

เอกสารอ้างอิง

1.รายงานความก้าวหน้า การจัดทำแผนการจัดการเพื่อกำหนดแนวทางการท่องเที่ยวป่าดงลำพัน เสนอ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกที่พบในบริเวณป่าดงลำพัน

ชื่อไทย	English Name	Scientific Name
คางคกบ้าน	Common Asicite Toad	Bufo melanostictus Schneider
กบบัวเขียวตึก	Paddyfield GreenFrog	Rana erythraea Schlegel
กบนา	Common Lowland Frog	Rana rugulosa Wiegmann
ป่าดงบ้าน เขียดตะปาด	Common Bush Frog	Polypedates leucomystax Gravenhorst
อึ่งอ่างบ้าน	Malasian Burrowing Frog	Kaloula pulchra(Hallowell)
อึ่งน้ำเต้า	Omate Froglet	Microhyla omata (Dumeril & Bibron)

เอกสารอ้างอิง

1. รายงานความก้าวหน้า การจัดทำแผนการจัดการเพื่อกำหนดแนวทางการท่องเที่ยวป่าดงลำพันเสนอ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สัตว์เลื้อยคลานที่พบในป่าดงลำพัน

ชื่อไทย	English Name	Scientific Name
เต่านา	Malayan Snail-eating Turtle	Malayemys subtrijuga (Schlegel & S.Muller)
กิ้งก่าสวน , กะปอม	Garden Blue Lizard	Calotes mystaceus Dumeril & Bibron
กิ้งก่าหัวแดง	Red-headed Lizard	Calotes versicolor (Daudin)
แย้	Granular-scaled Lizard	Leiolepis belliana (Gray)
จิ้งเหลนบ้าน	Common Asiatic Skink	Mabuly multifasciata (Kuhl)
จิ้งเหลนหลากหลาย	Variable Skink	Mabuya macularia (Blyth)
จิ้งจกหางหนาม	-	Hemidactylus frennatus (Dumeril & Bibron)
จิ้งเหลนน้อยหางยาวจุกา จุกา	Long-tailed Skink	Takydromus sexlineatus daudin
งูเขียวพระอินทร์, งูเขียวดอกหมาก	Common Tree Snake	Chrysopelea omata Show

เอกสารอ้างอิง

1. รายงานความก้าวหน้า การจัดทำแผนการจัดการเพื่อกำหนดแนวทางการท่องเที่ยวป่าดงลำพันเสนอ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ปลาน้ำจืดที่พบในป่าดงลำพัน

ชื่อไทย	English Name	Scientific Name
ปลาช่อน	Striped snake-head	Ophicephalus striata Bloch
ปลาหมอ(ปลาเข็ง)	Common Climbing Perch	Anabas testudineus Bloch
ปลาคูก	White-spotted Catfish	Clarias batrachus (Linnaeus)
ปลาชิวหนวดขาว	Flying Minnow	Esomus metallicus Ahl
ปลากระดี่	Three Spot Gourami	Trichopaster trichopterus
ปลากด	Yellow Catfish	Mystus nemuru(Valenciennes)

เอกสารอ้างอิง

1.รายงานความก้าวหน้า การจัดทำแผนการจัดการเพื่อกำหนดแนวทางการท่องเที่ยวป่าดงลำพันเสนอ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผีเสื้อกลางวันที่พบในป่าดงลำพัน

ชื่อไทย	English Name	Scientific Name
ผีเสื้อทองทองธรรมดา	The Golden Birdwing	Troides aeacus (Felder)
ผีเสื้อหนอนมะนาว	The Lime Butterfly	Papilio demoleus Linnaeus
ผีเสื้อหนอนกาฝากธรรมดา	The Painted Jezebel	Delias hyparete (Linnaeus)
ผีเสื้อหนอนใบกุ่มเส้นดำ	The Striped Albatross	Appias libythea (Fabricius)
ผีเสื้อหนอนคุณธรรมดาผีเสื้อ	The Lemon Emigrant	Catopsilia pomona (Cramer)
หนอนใบรักธรรมดา	The Plain Tiger	Danaus chrysippus (Linnaeus)

เอกสารอ้างอิง

1. รายงานความก้าวหน้า การจัดทำแผนการจัดการเพื่อกำหนดแนวทางการท่องเที่ยวป่าดงลำพันเสนอ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ง

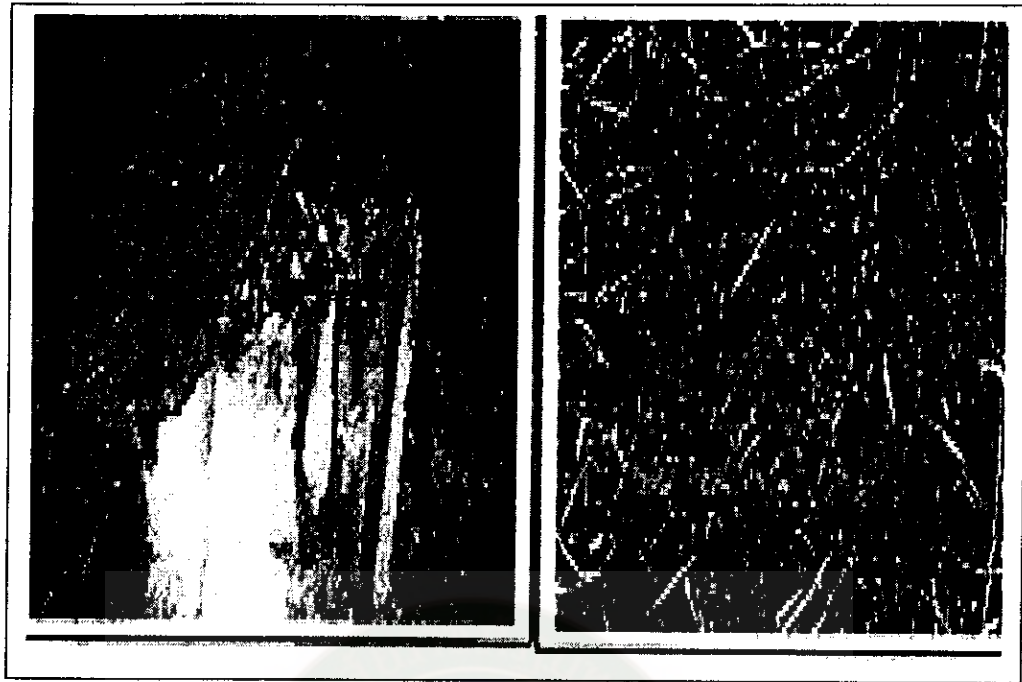
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ป้ายแสดงสถานป่าดงลำพัน

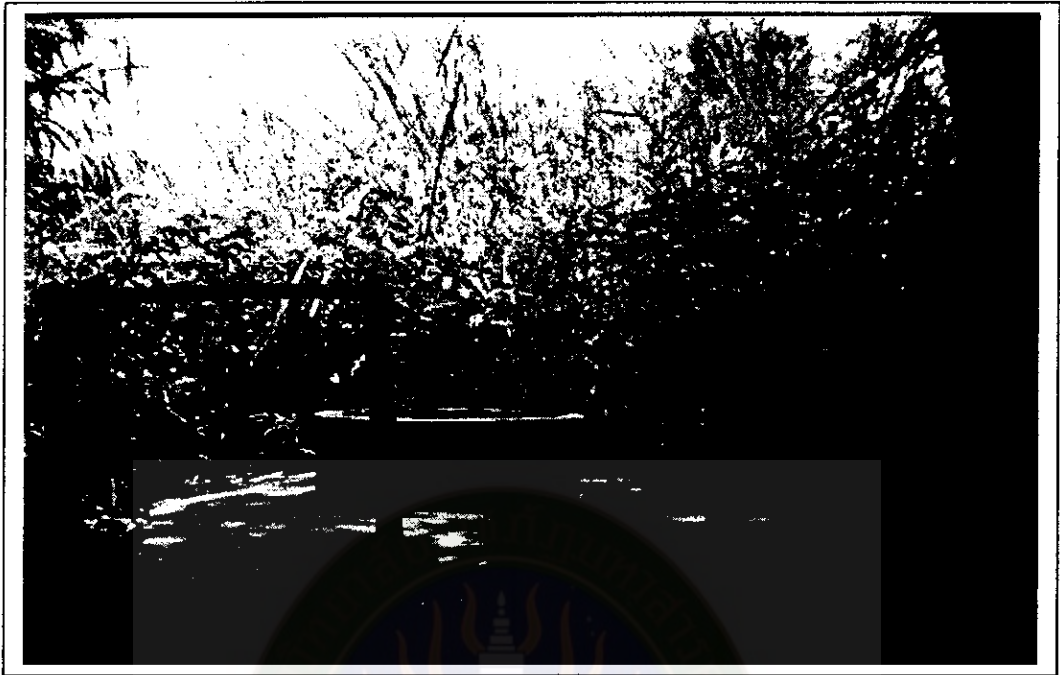
เส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าดงลำพัน

เห็ดป่าที่แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของป่าดงลำพัน

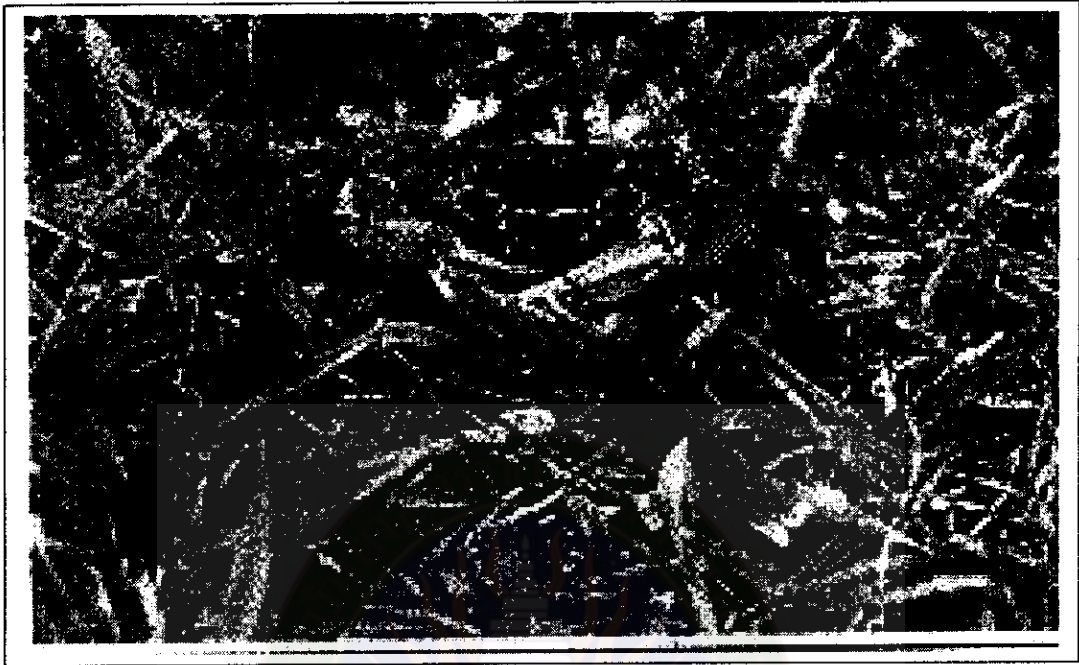
ศาลเจ้าเพื่อรักษาป่าดงลำพันที่อยู่ใกล้กับบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์

บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวบ้านเชื่อว่าเมื่อนำไปดื่มแล้วสามารถรักษาโรคต่างๆได้

บ่อกำมะถันที่ชาวบ้านเชื่อว่าบั้งไฟของพญาแถนตกลงมาแล้วทำให้บ่อนี้มีกลิ่นกำมะถันของบั้งไฟ

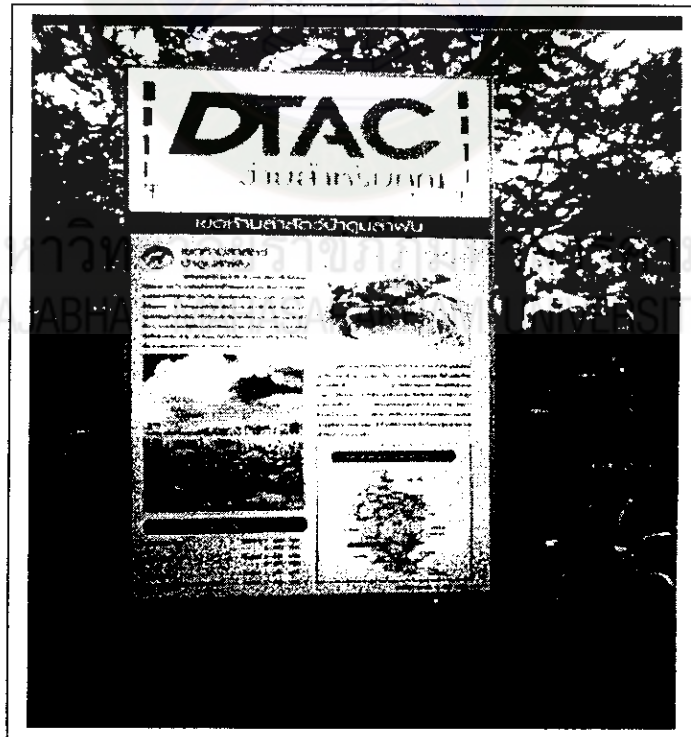
ปูแป้ง(ปูทูลกระหม่อม)

นกยูงที่เจ้าหน้าที่เลี้ยงไว้ภายในบริเวณพื้นที่ป่าดงดำพัน

กิจกรรมค่ายยุวมัคคุเทศก์

ป้ายบรรยายสถานที่ป่าดงพญาไฟ